

'Én xit̄se ra nda tsò a'ta 'tse Cristo koni 'sín tsikínda jè Marcos

Kó'sín nga tsi'kénajmíya jè Juan ra tsatínda xit̄a

(Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28)

1 ¹Ií ma'tsia-ni 'én nda-l̄a Jesucristo ra I'ndí-l̄a Nainá.
²Kíí 'sín kjomà, koni 'sín tíchja xajon-l̄a Isaías xit̄a ra
kiichja ngajo-l̄a Nainá nga tsò:

Tísikásén-la jè xit̄a-na ra iko títjòn-li 'én,
nga koaànda-li ndiyá.

³Jngo xit̄a ra 'ñó tíchja ya i'nde a'ta xìn ñánda nga nangi
kixì nga tsò:

“Títsajnanda 'kia nga kjíí Na'ín-ná,
kixì tikíjna inìma-no koni jngo ndiyá kixì ñánda nga
kojmeyá Na'ín-ná.”

⁴Koaá 'sín kjomà-ni nga jè Juan, tsatínda xit̄a ya i'nde a'ta xìn
ñánda nga nangi kixì, ko kiichjayaá-l̄a nga kitsò-la:

—Tikájno-no jé-no; kì tì tsja jé fatsji-no ko tatínda ijo-no,
mé-ni nga ma sakò-no kjoanìhijcha'ta a'ta 'tse jé ra tjín-no.

⁵Kjín xit̄a ijchò 'nchré-l̄a Juan ra ya inchrabà-ni nangi Judea
ko ya naxínda Jerusalén ra isíkájno-ni jé-la; akjòn jè Juan
tsatínda ya ndáje Jordán.

⁶Jñà nikje ra tsakjaya Juan, tsja-l̄a cho camelloó isinda-ni;
ko jngo xìncho ra chrjabà cho tsikíkjá ndáyá-la; ko jñà tsajmì
ra iskine Juan, tsjén-l̄a cho sera ijñá-ní ko likò. ⁷Koaá 'sín
kiichjaya nga kitsò:

—Jngo nchrabátjìngi-na ra isa tse nga'ñó tjín-la mì 'koa-ni koni
ra 'an, skanda mí kì tjí'nde-na nga ya kótijnangia ndsakò nga
skíjnda'ñó-la jè xoxín-la xajté-la. ⁸Nga ta nandá batínda-na xit̄a ra
'an, tanga jè ra 'sa nchrabá, koó Inìma Tsje-l̄a Nainá kotínda-no.

Kó'sín kjomà 'kia nga isatíndá Jesús

(Mateo 3:13-17; Lucas 3:21-22)

⁹Jè nichjin 'kia, Jesús 'ji-nì yà Nazaret nangi ra chja-ni Galilea nga satíndá; akjòn jè Juan tsatíndá yà ndáje Jordán. ¹⁰Jesús, 'kia nga itjokàjin-ni nandá, kijtse-ní nga itjá'xajin yà ján ngajmi kò jè Inìma Tsje-la Nainá inchrabàjen-nè koni jngo tjoníña. ¹¹Akjòn ina'yá jngo-la 'én ra ngajmi inchrabà-ni ra kitsò:

—Jíí-ní ra i'ndí-nà xin-la, ra 'ñó tsjake, kò 'ñó tsja tjín-la takoàan ra a'ta tsaji.

Kó'sín kjomà'tin Jesús 'kia nga itjá'ta

(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)

¹²Ra kjomà askan-nioo jè Inìma Tsje-la Nainá kikoó Jesús ya i'nde a'ta xìn nándá nga nangi kixì. ¹³Ichán nichjin yà tsikijna; kò yaá tsikijnajin-la jñà cho 'tsen ra yà tjín, kò jè xita-níí kjin 'kà iskó'ta nga mejèn-la nga kátátsji-jé, tanga jñà ikjalí ndaá isisin-la.

Kó'sín tsi'kénajmíya Jesús 'kia nga ijchò yà Galilea

(Mateo 4:12-17; Lucas 4:14-15)

¹⁴'Kia nga kò'sín ijye iskaà'ya ndayá jè Juan ra tsatíndá xita, Jesús kijí yà ján Galilea nga tsi'kénajmíya jè 'én xitse ra nda tsò koni 'sín batéxoma Nainá. ¹⁵Kitsò:

—Ijyeé ijchó nichjin; kò ijyeé 'ñó kjochraña nga jcha-la kó'sín tjín jè kjotéxoma-la Nainá. Tíkájno-no jé-no; kì tì tsja jé fatsji-no; katakjiín-no 'én xitse-la Nainá ra nda tsò.

Kó'sín nga kiichja-là Jesús jñà xità-là ra ijòn ma-ni

(Mateo 4:18-22; Lucas 5:1-11)

¹⁶ 'Kia nga 'ja Jesús ya andi ndáchikon 'tse Galilea, kijtsee xità ra 'mì Simón ko 'ndse ra 'mì Andrés nga inchisíkàtjen-jin-ndá na'ya-là; jñà xità kii, tíí bíxkó. ¹⁷ Jesús kitsó-la:

—Nchrabátjingi-ná, 'aán tsja-no xá; xitàá kíxkóya koni 'sín nga bíxkó jòn tí.

¹⁸ Jñà xità kii, nditòón isíkáhijyo jñà na'ya-là nga kiitjingi-là Jesús.

¹⁹ 'Kia nga inchifí-isa ya andi ndáchikon, Jesús kijtsee-te ra 'mì Jacobo ko 'ndse ra 'mì Juan, ixti-là ra 'mì Zebedeo, nga títsaya chitso-là, ko inchibíndayá-ni na'ya-là. ²⁰ Akjòn kiichja-là. Ko jñà xità kii, kiitjingi-te-là Jesús; yaá kitsjin-yá chitso-là, jè na'in-là ko jñà xità chi'nda ra ya síxáko.

Mé kjotéxoma ra tjín-là Jesús ko kó'sín kitsò-là jè inima

'cho-là níí ra tjíjin ya inima-là xità

(Lucas 4:31-37)

²¹ Ijchó Jesús ya naxindá ra 'mì Capernaum 'kia nga nichjin níkjáya, 'jaha'sen ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xità Judío, nga tsakón-ya 'én nda-là Nainá. ²² Jñà xità ra ya títsajna, tà 'koaá kjomà-là koni 'sín tsò 'én ra tsakón-ya-là. Nga 'koaá 'sín tsakón-ya-là koni jngo xità ra 'ñó tjín-là kjotéxoma; mì tsa ko'sín tsakón-ya koni jñà xità ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés. ²³ Yaá tjína jngo xità ra inima 'cho-là níí tjínajin ya inima-là ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xità Judío. 'Nó kiichja nga kitsò:

²⁴ —Ngaji Jesús ra ya Nazaret tsaji, ¿mé kjoa ra tjín-najin ra ko ngaji? ¿A kíí xá kà'fii-ni nga síkjesòn-nájin? 'An bexkoón-la; jíí-ní ra xità tsje-là Nainá 'mì-li.

²⁵ Tanga Jesús tsakátikoó jè inima 'cho-là níí, kitsò-la:

—Jyò tjíni, tíjtjokàjin ya inima-là xità rakii.

²⁶ Jè inima 'cho-là níí 'ñó tsikítsajne jè ndí xità rakii ko 'ñó iskindaya, akjòn itjokàjin-ni ya inima-là jè xità ra kii. ²⁷ Jñà xità ra ya títsajna tà 'koaá kjomà-là 'kia nga kijtse kjoa kii; jndíí ra ján tsakáko xákjén; kitsò:

—¿Mé kjoa-ni kii? ¿Mé kjoa xítse-ni ra ko'sín bakón-ya? 'Koaá 'sín 'sín koni xità ra 'ñó tjín-là kjotéxoma; 'kia nga bí'tin jñà inima 'cho-là níí, sasaá síhitjasòn-là.

²⁸ Kjoa ra ki'sìn Jesús, nditoón ina'yá-la nga tíjngo nangi ra chja-ni ya Galilea.

Kó'sín nga isinda-ni Jesús jè nachíya-la Simón

(Mateo 8:14-15; Lucas 4:38-39)

²⁹ 'Kia nga ijye itjo-ni Jesús ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xita Judío, yaá kiji ya ni'ya-la Simón ko Andrés; kjihitako jè Jacobo ko Juan. ³⁰ Jè nachíya-la Simón, kjiina kiya-ní, 'chin tíjngaá tjin-la. 'Kiaá ki'senajmí-la Jesús. ³¹ Jè Jesús ikasi'ta chrañaá-la; itsabá'ño tsja, isíkijna kixi-ni. Sasa itjahixín-la jè 'chin tíjnga ra tjin-la. Akjòn 'kiaá jè chjoón rakli, kisísín-la Jesús tsa mé ra mejèn-la, ko jña xita ra kjihitako.

Kó'sín nga kjonda-ni jña xita ra kiya ko ra inima 'cho-la ní tjin ya inima-la

(Mateo 8:16-17; Lucas 4:40-41)

³² 'Kia nga ijye iskatji tsá'bí, nga ijye kjò'ña, jña xita 'jiikó ya ñánda tíjna Jesús nga'tsi xita ra kiya ko ra inima 'cho-la ní tjin ya inima-la. ³³ Nga'tsi jña xita naxindá, yaá kitse ya ajto xotjoba-la ni'ya. ³⁴ Kjin jchán xita kjonda-ni ra kjin skoya 'chin tjin-la, ti'koaá kjin jchán inima 'cho-la ní tsachrekàjin ya inima-la xita. Jesús mì kì kitsjá'nde nga jña inima 'cho-la ní kiichja; nga jña inima 'cho-la ní ijyeé be yá-ni ra jè Jesús.

Kó'sín nga tsajmesón Jesús nga tsi'kénajmíya

(Lucas 4:42-44)

³⁵ 'Nó tajñóya tsasítjen Jesús; takó jñò-isa 'kia nga itjokàjin ya naxindá; kiji jngo i'nde ra a'ta xin kjiina ya ñánda nga tsin xita, yaá kiji nga kiichja'ta-la Nainá. ³⁶ Jè Simón ko jña xita xákjién ra i'ka, kiji-ní nga kiì kátsji Jesús. ³⁷ 'Kia nga ijye isakò-la, kitsó-la:

—Nga'tsi jña xita, jí t'íbátsji-li.

³⁸ Tanga jè Jesús, kitsó-ní:

—Ya tjiaán ya ján naxindá ra i'ka ra chraña kjihijyo; machjeén-ní nga ti'koa ya 'kenájmiya 'én nda-la Nainá, nga kí xá 'jii-na.

³⁹ 'Koaá 'sín tsajme Jesús nga tíjngo ya i'nde Galilea, jndí ra ján naxindá tsajme nga tsi'kénajmíya 'én nda-la Nainá ya

ni'ya sinagoga ñándā nga maxkóya xīta Judío, kō tsachrjekàjin inìma 'cho-lā nī́ ra tjjin ya inìma-lā xīta.

**Kó'sín nga kisinda-nì Jesús jè xīta ra tjjn-lā 'chin
ra tífi'ndojno chrjābā ijo-lā**

(Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16)

⁴⁰Jngo xīta ra tjjn-lā 'chin ra tífi'ndojno chrjābā ijo-lā 'ji kasi'ta chraña-lā Jesús. Tsasèn-xkó'nchi'ta-lā, kitsò-lā:

—Tsa mejèn-li, chjāaxìn-ná jè 'chin ra tjjn-na.

⁴¹Jè Jesús kjòhimake-ní jè ndí xīta rakìi, tsaká'tá-lā tsja, kitsò-lā:

—Mején-na. Kō'sín katatjahíxìn-li jè 'chin ra tjjn-li.

⁴²'Kiā nga ijye kùchjā Jesús, nditòón kjonda-ni jè ndí xīta rakìi; itjahíxìn-lā jè 'chin ra tjjn-lā, kjotsjeé-ni ijo-lā. ⁴³'Kiā nga kijì-ni jè ndí xīta rakìi, Jesús kitsó-lā:

—'Tin-la nda nda-ni.

Kō 'ñó tsikí'tin nga kitsò-lā:

⁴⁴—Kì yá xīta ra 'bènajmí-lā. 'Tin ya ñándā tjjna jè na'mì; jch'iì jñà kjotjò-li, jñà tsajmì ra sījé jè kjotéxoma-lā Moisés, mé-ni nga tsje kijna-ni ya ngixkon Nainá kō nga nda kjón kata'ya-lā nga kixíi kjoā nga ijyeé kjonda-ni jè 'chin ra tjjn-li.

⁴⁵Tanga jè xīta rakìi, 'kiā nga ijye kijì-ni: tsikí'tsia-ní nga tsi'kénajmí ijye kó'sín kjomà'tin. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga jè Jesús mì kì tì taxkì kjomà 'jaha'sen-jin-ni ta ñáa naxindá; yaá tsikijna ya ñándā tsìn xīta; tanga takó inchrabà-ni xīta ra ta ñándā i'nde inchrabà-ni nga kùitjìngi-lā ya ñándā nga tjjna.

Kó'sín kjonda-nì jngo ndí xīta ra mì tì ma sījtiya-ni ijo-lā

(Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26)

2 ¹'Kiā nga ijye tsato jò jàn nichjin, ijchó india-ni Jesús ya ján naxindá Capernaum. Kijchaá-lā nga yaá tjjnaya jngo ni'ya. ²Kjín jchán xīta kjóxkó'ta-lā skanda mí kì tì kjots'ndé-ni ya ajto xotjōbā-lā ni'ya. Jè Jesús tsi'kénajmíyaá-lā jè 'én nda-lā Nainá. ³Ijòn ma-ni xīta 'ji ra 'yaya jngo ndí xīta ra kjjnajyò nga tjjngo ijo-lā. ⁴Mì kì kjomà itjo'nde-lā nga 'jaha'sen-kō ya ni'ya, ta ngatjì-lā nga batoó kjìn ma-ni xīta ra ya títajna. Yaá iskanimijìn ya asòn'nga-lā ni'ya; akjòn iskí'xa ya atsjá-lā ya kixi-lā ñándā tjjna Jesús. Yaá iskanijen jè ndí xīta ra kiya ra kjisón yá-lā. ⁵'Kiā nga kijtse Jesús nga jñà xīta

ra 'jiikó x̄ita ra kiya, nga makjiín-la ra a'ta 'tse, kitsó-la jè ndí x̄ita ra kiya:

—Ji ndí na'in, j̄nà jé-li ijyee kànìhijchaà'ta-li.

⁶Yaá títsajna i'ka j̄nà x̄ita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés. 'Kia nga kijtse koni 'sín nga kitsò Jesús, isíkítsjen-ní ya ajin inìma-la, nga kitsò: ⁷“¿Mé-ni ko'sín chja-ni jè x̄ita rakii? Jé Nainá chjajno-la nga ko'sín tsò. Nga ta jè tajngoó Nainá ra ma-la síjchaà'tá-ná jé-ná.” ⁸Tanga jè Jesús ndítóón kijtse koni 'sín nga inchisíkítsjen ya ajin inìma-la. Kitsó-la:

—¿Mé-ni kotsò-ni kjobítsjen ra nchrabájin ya inìma-no? ⁹¿Ñáa ra isa chiba chjá t̄jín? ¿A jè-ní nga kixé: “J̄nà jé-li ijyee kànìhijchaà'ta-li”, o ra jè-ní nga kixé: “Chjíbí jè nachan-yá-li, t̄isítj̄in, ko t̄itj̄ame-ni”? ¹⁰Nda kjón kokon-no nga 'an ra I'ndí-la X̄ita xin-la ijo-na t̄jí'ndeé-na i a'ta nangi nga ma sijchá'ta-la j̄nà jé-la x̄ita.

'Kiaá kitsò-la jè ndí x̄ita ra kiya:

¹¹—Ji, 'koaá 'sín tíxin-la: T̄isítj̄in, chjíbí nachan-yá-li, ko 'tin-ni ya ni'ya-li.

¹²'Kiaá tsasítjen jè ndí x̄ita ra kiya. Iskábé nachan-yá-la. Itjōjin masen-la nga'tsì x̄ita ra ya títsajna. 'Kia nga kijtse j̄nà kjoa k̄i nga'tsì x̄ita, tà kjóxkón-la. 'Kiaá jeya isíkijna Nainá. Kitsò:

—Kjè sa india 'yee kjoa ra ko'sín ma.

'Kia nga jè Jesús kiichja-la jè Leví

(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

¹³Ra kjomà askan-ni, jè Jesús kijí india-ni ya ján andi ndáchikon. Nga'tsì x̄ita, yaá ijchòtj̄ingi-la, akjòn tsakón-ya-la jè 'én nda-la Nainá. ¹⁴'Kia nga inchifi, Jesús kijtsee jè x̄ita ra 'mì Leví, jè ra ti-la Alfeo ra t̄jna'ta ya ímixa ñánda machj̄t̄j̄i tsajmì a'ta 'tse x̄itaxá Roma. Kitsò-la:

—Nchrabátj̄ingi-ná.

Jè x̄ita ra 'mì Leví, ndítóón tsasítjen nga kij̄itj̄ingi-la Jesús.

¹⁵'Kia nga jè Jesús t̄jna'ta ímixa ya ni'ya-la Leví ko j̄nà x̄ita ra kotá'yá'ta-la; ko t̄i'koaá kjín ma-ni x̄ita ra síkíchj̄t̄j̄i tsajmì ko j̄nà x̄ita ra tse jé t̄jín-la yaá t̄j̄tsajna'ta-te ímixa ya ñánda t̄jna Jesús; nga kjín jchán ma-ni x̄ita ra kiitj̄ingi-la. ¹⁶J̄nà x̄ita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés ko j̄nà x̄ita

fariseo, kijtse-ní nga jè Jesús yaá t́bakjèn-ko x̄it̄a ra tse jé t̄jín-l̄a ko j̄n̄a x̄it̄a ra s̄íkíchjít̄jì tsajmì. 'Kiaá kitsò-l̄a j̄n̄a x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a Jesús:

—¿Mé-ni ko'sín 'sín-ni jè Maestro-najìon nga j̄n̄a x̄it̄a ra tse jé t̄jín-l̄a ko nga j̄n̄a x̄it̄a ra s̄íkíchjít̄jì tsajmì bakjèn-ko-ni?

¹⁷'Kia nga kí'nchré Jesús; kitsó-l̄a:

—Mì tsa chjìnexki machjeén-l̄a j̄n̄a x̄it̄a ra mì mé 'chín t̄jín-l̄a; j̄ná-ní x̄it̄a ra kiya ra machjeén-l̄a chjìnexki. Mì tsa kí xá 'j̄í-na ra 'an nga j̄n̄a kichjà-l̄a j̄n̄a ra x̄it̄a kixi tsò-l̄a ijo-l̄a, ta j̄ná-ní kichjà-l̄a j̄n̄a ra machiya-l̄a nga x̄it̄a jé-ní.

Kjiá-nioo nga ma kítsajnachjan x̄it̄a

(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

¹⁸India-ni 'kia nga t̄jítsajnachjan j̄n̄a x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a Juan ko j̄n̄a x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a j̄n̄a x̄it̄a Fariseo, t̄jín i'ka x̄it̄a ra kiji ya ñánda t̄jna Jesús nga ikjonangi-l̄a, kitsò-l̄a:

—J̄n̄a x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a Juan ko j̄n̄a ra kotá'yá'ta-l̄a x̄it̄a Fariseo bitsajnachjan-ní. ¿Ko mé-ni mì tsa bitsajnachjan-ni j̄n̄a ra x̄it̄a tsaji?

¹⁹Kitsó-l̄a Jesús:

—¿A bitsajnachjaán j̄n̄a x̄it̄a ya ñánda nga 'se jngo kjoabixan, 'kia nga takó ya t̄jnakò-isa jè x̄it̄a 'x̄in ra kàbixan? 'Kia nga takó t̄jna-isa, mì kì kítsajnachjan-jìn j̄n̄a x̄it̄a. ²⁰Tanga kijchó jè nichjìn 'kia nga t̄já'an-l̄a jè x̄it̄a 'x̄in ra kàbixan; 'kiaá-ni nga kítsajnachjan.

²¹Jngo nikje ra ijye jchínga, mì kì ma tsa nikje x̄it̄se sijto'a-l̄a; nga jè nikje x̄it̄se skií'ñoaya-ní, ko yaá skiíchrjaya-nda jè nikje jchínga. Ko isaá tse t̄já'xa-isa ya ñánda nga ichrjajndá.

²²Ti'koaá mì kì koma s̄inchá xán ixi j̄n̄a chrjaba ra ijye kjóchínga; nga tsa ko'sín 'sieén, 'kia nga ijye kojchá xán, skiíchrjaya j̄n̄a chrjaba ko yaá jchija ijye jè xán, ko ti'koaá kjitsón-te j̄n̄a chrjaba. Tanga jè xán ixi, chrjaba x̄it̄seé t̄jínè-l̄a nga s̄inchá.

Kó'sín t̄jín ra a'ta 'tse nichjìn níkjáya

(Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5)

²³India, 'kia nga nichjìn níkjáya yaá 'ja Jesús ya ñánda t̄jítje trigo. Ko j̄n̄a x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a, tsateé natín-l̄a trigo. ²⁴J̄n̄a x̄it̄a Fariseo kitsó-l̄a:

—¿Mé-ni kò'sín 'sín-ni jñà xità-li, jngo kjoa ra mì kì tjí'nde nga 'sieén 'kia nga nìchjin níkjáya?

²⁵Tanga Jesús kitsò-la:

—¿A kjeé chitá'yá jìòn yà xajòn ñánda nga tíchjā koni 'sín ki'sín india jè xità jchínga-ná ra tsi'kìn David kò jñà xità ra taña tjikò 'kia nga kjòhojò-la kò kjotsìn-la mé ra iskine?

²⁶'Kia nga jè xità ra 'mì Abiatar tíjna na'mì ítjòn, jè David 'jaha'seén yà ni'ya-la Nainá nga iskine niño nchrajín ra Nainá ijye kjongatsja; kò tì'koaá skanda kitsjá-la jñà xità ra tjikò. Jñà niño nchrajín kii, tà jñá na'mì tjí'nde-la nga kjine.

²⁷Kitsò-isa Jesús:

—Kíí xá isinda-ni jè nìchjin níkjáya, nga jñà xità ma sakò-la kjonda; mì tsa ki xá isinda-ni jñà xità nga jè nìchjin níkjáya sakò-la kjonda ra a'ta 'tse xità. ²⁸'Koaá ma-ni, 'an ra I'ndí-la Xità xin-la ijo-na, 'aán batexóma-la jè nìchjin níkjáya.

Kó'sín kjomà nga kjonda-ni jè xità ra kixì'ta jngo tsja

(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

3 ¹Jesús 'jaha'seén india-ni yà ñánda tíjna jngo ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xità Judío. Kò yaá tíjna jngo xità ra kixì'ta jngo tsja. ²Jñà xità ra kondra fì-la Jesús inchisíkinda-ní nga mejèn-la nga ske a siúndaá-ni jè xità ra kixì'ta tsja 'kia nga nìchjin níkjáya, mé-ni nga koma sakò-la mé ra ma koàngi-ni. ³Jesús 'kiaá kitsò-la jè xità ra kixì'ta jngo tsja:

—Tisítjiiin, abí, tisen masin ijndíi.

⁴Jesús, 'kiaá kitsò-la jñà xità ra i'ka:

—¿Mé ra tjí'nde nga 'sieén 'kia nga nìchjin níkjáya? ¿A ndaá 'sieén o ra 'choó 'sieén? ¿A síndaá jngo-ná xità o ra si'ken-ná?

Tanga jñà xità kii, ta jyó tsikitsajna. ⁵Jesús ngi koó kjojtì-la isko'án xità ra kitsendí-la. Kò 'ñó ba ki'se-la ta ngatjì-la nga 'ñó tájajín yà inìma-la jñà xità. 'Kiaá kitsò-la jè xità ra kixì'ta tsja:

—Tjèn ndajì ndsji.

Kò tsikjén ndajó tsja jè xità rakii, kò ta nditòón kjonda-ni.

⁶'Kia nga itjo-ni jñà xità Fariseo tsajoóyaá-ni kò jñà xità Herodiano nga mejèn-la si'ken Jesús.

**Kó'sín kjomà 'kia nga 'nó kjìn x̣iṭa kijìtjìngi-la Jesús
ya andi ndáchikon 'tse Galilea**

⁷Jesús ko j̄nà x̣iṭa ra kotá'yá'ta-la yaá kiji ya andi ndáchikon. Ko kjín jchán x̣iṭa kijìtjìngi-la ra ya nangi-la Galilea ko Judea, ⁸ko j̄nà x̣iṭa ra 'tse naxindá Jerusalén, ko ra Idumea nangi-la, x̣iṭa ra t̄jìhijyo ya ra ijngo ndáje Jordán, ko j̄nà ra t̄jìhijyo ya jngo t̄jandi-la naxindá Tiro ko Sidón; 'nó ina'yá-la kjojkón ra ki'sin Jesús. 'Koaá 'sín kjomà-ni nga ta kjìn x̣iṭa 'ji t̄jìngi-la. ⁹Jesús, 'kooá 'sín kitsò-la j̄nà x̣iṭa ra kotá'yá'ta-la nga kátájnanda ki'ta jngo-la chitso ra kijnaya, mé-ni nga mi ya 'nó kojtin-nè-ni x̣iṭa. ¹⁰Ta ngat̄jì-la nga kjín jchán x̣iṭa ra kiya ijye isinda-ni, ko j̄nà x̣iṭa ra i'ka ra takó kiya-isa, yaá fikjané'nó ya nándá t̄jna Jesús nga mejèn-la ska'ta-la tsja. ¹¹J̄nà x̣iṭa ra inìma 'cho-la ní t̄jìjin inìma-la, 'kia nga be jè Jesús, mincha-xkó'nchi'tá-la, akjòn 'nó jchán chja nga tsò:

—Ji-ní ra I'ndí-la Nainá.

¹²Tanga jè Jesús 'nó tsakátiko nga k̄i tà chjàn yá x̣iṭa ra 'bénajmí-la yá-ni ra jè.

Jesús ko j̄nà x̣iṭa-la ra tsjahjìn

(Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16)

¹³Ra kjomà askan-nioo, Jesús yaá kiimijìn jngo nindo. Kiichja-la j̄nà x̣iṭa ra jè nda isasèn-la. Ko j̄nà x̣iṭa k̄i yaá tsakáhijtakó. ¹⁴Akjòn yaá tsjahjìn tejò x̣iṭa ra ya kohijtakó, ko nga ti'koa isikasén nga 'keènajmíya jè 'én nda-la Nainá, ¹⁵ko kitsjá-te-la kjotéxoma nga ma siinda-ni x̣iṭa ra kiya ko nga ma kochrjekàjìn inìma 'cho-la ní ra t̄jìjin ya inìma-la x̣iṭa. ¹⁶J̄ná x̣iṭa k̄i ra tejò ma-ni ra tsjahjìn: jè ra 'mì Simón, jè ra ti'koa Pedro tsikí'ta 'í-la; ¹⁷ko jè ra 'mì Jacobo ko jè 'ndse ra 'mì Juan ra ixti-la Zebedeo ma, ra ti'koa Boanerges tsikí'ta 'í-la. (Jè 'í rak̄i, Ixti-la 'Choón, tsò-ni.) ¹⁸Ko jè ra 'mì Andrés; ko jè ra 'mì Felipe; ko jè ra 'mì Bartolomé; ko jè ra 'mì Mateo; ko jè ra 'mì Tomás; ko jè ra 'mì Jacobo, ti-la Alfeo; ko jè ra 'mì Tadeo; ko jè ra 'mì Simón ra ya fi'ta-la j̄nà x̣iṭa cananista, ¹⁹ko jè ra 'mì Judas Iscariote, jè ra isingatsja Jesús x̣iṭa kondra-la.

Kó'sín t̄jìn a'ta 'tse j̄nà x̣iṭa ra chjajno-la jè Inìma Tsje-la Nainá

(Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10)

'Kia nga 'ji-ni Jesús ya ni'ya nándá nga síkjáya, ²⁰taxk̄i x̣iṭa-ní ra k̄jókó india-ni, skanda mí t̄i itj'nde-la nga ma tsakjèn jè Jesús ko

jñà xit̄a-là. ²¹Jñà xit̄a ra xákjién ma Jesús, 'kia nga kií'nchré kjoa ra tíma, kí'ká-ni Jesús, nga 'koaá 'sín kitsò tsa ijyee kjóská-là.

²²Tanga jñà xit̄a ra bakón-ya jè kjotéxoma-là Nainá ra tsíkínda Moisés ra 'ji-ni ya Jerusalén, 'koaá 'sín kitsò-te nga jè-ró nga'nó ra síchjeén Jesús 'kia nga ko'sín ma-là bachrjekàjin jñà inìma 'cho-là níí ra tjíjin ya inìma-là xit̄a, jé-ró tsjá-là jè Beelzebú jè ra tíjna ítjòn-là jñà inìma 'cho-là níí.

²³Jesús kiìchjaá-là jñà xit̄a kiì nga katanchrabá. Akjòn tsi'kénajmí-là jñà kjoa ra mangásòn-kjo. Kitsò-là:

—¿A komaá tijè-ni xit̄a-níí kochrjekàjin-ni ijo-là ya inìma-là xit̄a? ²⁴Jngo i'nde ñánda batéxoma jngo xit̄axá tsa jòya tjín nga tijñà kjaán-kjo-ni xit̄a-là, mì kì tì mé nga'nó 'se-là nga kotéxoma-isa. ²⁵Ko tsa jngo ni'ya ñánda nga títsajna xit̄a, tsa jòya tjín nga tijñà kjaán-kjo-ni, tì'koaá mì kì tì mé nga'nó 'se-là nga kotéxoma-isa. ²⁶Ko tsa jè xit̄a-níí tijé tikjaán-ko-ni ijo-là, mì kì tì mé nga'nó 'se-là nga ma kotéxoma-isa. Ta yaá jchija.

²⁷Ya ni'ya-là jngo xit̄a ra 'nó 'tsen, niyá xit̄a-ni ra koma kjoah'sen chijé nga siìchijé mé tsajmì ra tjín-là tsa mì ítjòn kiíté'nó jè xit̄a 'tsen, ko akjòn 'kiaá koma siìchijé-là.

²⁸'Koaá xín kixi-no, jè Nainá sihijcha'tá-là nga'tsi jñà jé ra tjín-là xit̄a ko a'ta 'tse nga'tsi 'én 'cho ra kichja. ²⁹Tanga jñà xit̄a ra kichjajno-là jè Inìma Tsje-là Nainá, ni'kiá sijcha'ta-là jñà jé-là, ko kjohi'iín sinè-là skanda ta mé nichjin-nioo.

³⁰Kíí ko'sín kitsò-ni jè Jesús, nga jñà xit̄a ra bakón-ya jè kjotéxoma-là Nainá kitsó-ní: “Jé inìma 'cho-là níí tjíjin ya inìma-là.”

Jè na-là Jesús ko jñà 'ndse

(Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21)

³¹Ra kjomà askan-nioo, ijchó jñà 'ndse Jesús ko na-là. Yaá tsikitsajna ya ndítsiaán, 'kiaá inakjoá-là jè Jesús. ³²Jñà xit̄a ra ya tjítsajnandi-là, kitsò-là:

—Jè na-li ko jñà 'ndsì yaá tjítsajna ndítsiaán. Jíí-ró bátsji-li.

³³'Kiaá kiìchja Jesús, kitsò-là:

—¿Yá-ni ra na-na ma ko ra 'ndsèe ma?

³⁴Iskotsíjen-là jñà xit̄a ra ya títsajnandi-là. Kitsò-là:

—Jñá-ní xit̄a kiì ra na-na ma ko ra 'ndsèe ma. ³⁵Nga jñà xit̄a ra síhitjasòn koni 'sín nga mejèn-là Nainá, jñá-ní ra 'ndsèe ma, ko ra tichjaá ma, ko ra na-na ma.

Kjoa ra mangásòn 'tse xita ra kjíndi xojmá ya ajin nangi

(Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8)

4 ¹Tsikí'tsiaá india-ni Jesús nga tsakón-ya ya andi ndáchikon. Ko taxki kjín kjomà xita ra kjóxkó'ta-la. 'Kiaá tsikijnaya jngo chitso ya ajin ndáchikon. Ko nga'tsi jñà xita, yaá tsikitsahijyo ya andi ndáchikon. ²Kjín ndiyá-la kjoa ra mangásòn tsakón-ya-la. 'Kia nga tsi'kénajmí-la, kitsò-la:

³—Nda tiná'ya. Jngo xita kijì nga kiì kjíndi xojmá. ⁴'Kia nga tíkjíndi, tjín i'ka xojmá ra ya iskatsajo ya aya ndiyá. Ko 'kiaá 'ji jñà nise nga iskine. ⁵Ngi kotjín iskatsajo ya asòn najo ya ñánda nga chiba ni'nde tjín; jñà xojmá nditoón isò, ta ngatjì-la mì tsa nanga tjín ni'nde; ⁶ko 'kia nga itjo tsá'bí nga kjotsjè jè ndabá, kixì-ní jñà xojmá ra isò, ta ngatjì-la nga mì kì tsa nanga kijì kjama-la. ⁷Ko ingì kotjín iskatsajo-isa ya ajin na'yá. 'Kia nga kjò'nga jñà na'yá, yaá kisi'ken-ngi, ko jñà xojmá kiì, mì kì tsajà-la to. ⁸Tanga tj'koaá iskatsajo-te xojmá ya ñánda nga nda nangi; isò-ní; tj'koaá kjò'nga-ní; tsajà-la to; ndaá itjo; tjín ra katé to tsajà-la, ko tjín ra jàn-kan tsajà-la, ko tjín ra skanda jngo sindo to tsajà-la nga jngó jngó tja'tsin.

⁹Akjòn kitsò-la Jesús:

—Nda kjón tiná'ya koni 'sín tíxin-no.

Mé-ni nga kjoa ra mangásòn isìchjeén-ni Jesús

(Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10)

¹⁰Kia nga ijye isijna tajngo-ni Jesús, jñà xita ra ya tjítsajna'ta chraña-la kò jñà xita-la ra tejò ma-ni, iskonangí-la kó'sín tsò-ni jè 'én ra kò'sín tsi'kénajmí-la. ¹¹Kitsó Jesús:

—Jíón tsako-no nga inchi'ya jè kjoa ra tjí'ma koni 'sín nga batéxoma Nainá; tanga jñà ra kj'íi xita, tà jñá 'senajmíya-la a'ta 'tse kjoa ra mangásòn, ¹²mé-ni nga mì kì ske-ni ni'sín 'ñó nda skoòtsijen, ti'koaá ni'sín 'ñó nda kji'nchré, takó mì kì kochiya-la. 'Koaá ma-ni nga mì kì siikaatjìya-ila jè kjóbítsjen-la kò mì kì ma sihijcha'ta-la Nainá jñà jé ra tjín-la.

Jesús tsi'kénajmí kó'sín tsò-ni kjoa mangásòn

'tse xita ra kjíjndi xojmá

(Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15)

¹³Kitsó Jesús:

—¿A mí fiya-no kó'sín tsò-ni jè kjoa mangásòn rakíi? ¿Kó'sín koma-ni nga kochiya-no nga'tsi kjoa ra i'ka? ¹⁴Jè ra kjíjndi xojmá jé jngoya-la jè xita ra síka'bísòn jè 'én-la Nainá. ¹⁵Jñà xojmá ra ixaájten ya aya ndiyá, jñá jngoya-la jñà xita ra 'nchré 'én-la Nainá. Ra ma askan-ni, 'kia nga ijye 'nchré, 'fi jè xita-níi nga faháxìn ya ajin inìma-la jñà 'én ra ijye kíi'nchré. ¹⁶Jñà xojmá ra ixaájten ya ajin najo, jñá jngoya-la jñà xita ra 'nchré 'én-la Nainá. 'Nó tsja 'se-la 'kia nga ti'sa 'nchré. ¹⁷Tanga 'koaá 'sín ngoya-la koni tsa tsìn-la kjama nga mì tsa ngi kò inìma-la kjokjín-la, mì kì 'ñó mincha, ta chibaá nìchjin chíkjoa-la. 'Kia mé kjoa ra sakó-la kò tsa xita fi-la kondra ra ta ngatjì 'tse 'én-la Nainá, ndítóón tsjin-ni jè ndiyá-la Nainá. ¹⁸Jñà xojmá ra ya ixaájten ya ñánda nga tjín na'yá, jñá ngoya-la xita ra 'nchré 'én-la Nainá, ¹⁹tanga jñá kjoanchiná ra tjín i isà'nde, 'ñó síkájno, kò toón 'ñó matsjake. Jñá mejèn-la nga 'se ijye-la tsajmì ra tjín i isà'nde. 'Koaá ma-ni nga síjchaàjin jè 'én-la Nainá ra 'nchré, kò nímé kjoa ra nda tjín batsíjen ra a'ta 'tse. ²⁰Jñà xojmá ra ixaájten ya ñánda nga nda nangi, jñá jngoya-la xita ra 'nchré 'én-la Nainá kò makjín-la. Batsíjeén kjoa ra nda tjín ra a'ta 'tse. 'Koaá 'sín ma koni jñà xojmá ra nda bajà-la to, nga tjín ra katé bajà-la, kò tjín ra jàn-kan bajà-la, kò skanda tjín ra jngo sindo to bajà-la nga jngó jngó tja'tsin yá.

Kjoa ra mangásòn 'tse ni'í ra síhsen

(Lucas 8:16-18)

²¹ Jesús kitsó-isa-la:

—¿A kii xá sité'í jngo-ni ni'í ra síhsen nga ya síkíjnangieé kàxa kò tsa ya síkíjnangieé nàchan? Jngo ni'í ra síhsen, kii xá sité'í-ni nga ya sijna ya ñánda 'nga chon, mé-ni nga nda síhsen-ni ya ñánda nga jñò chon. ²² Nga nga'tsì kjoa ra 'ma tji'hijyo 'ndi 'ndi, takó kotsíjen-yá-ní; kò ni'sín bato 'ñó tji'ma, takó jcha tsijeén-la. ²³ ¡Ndaá tichiya-la takòn koni 'sín tíxin-no!

²⁴ Jesús kitsó-isa-la:

—Jìòn ra inchina'yá, nda kjon tina'ya. Jè chiba ra sichiba-la xàngioo, tije kochiba ngajo-no, skanda isaá tsjásòn-isa-no. ²⁵ Nga jè ra machiya-la, isaá tse kochiya-isa-la; kò jè ra chiba kjobítsjen tjin-la, skanda tjáhixín-la jè kjobítsjen ra tsò nga tjin-la.

Kjoa ra mangásòn kó'sín nga mijìn jngo nijmé

²⁶ Kitsó-te Jesús:

—Jè kjoa koni 'sín nga batéxoma Nainá, 'koaá jngoya-la koni 'sín ma 'kia nga jngo xita bitje nijmé. ²⁷ Jè nijmé bisó-ní kò mihijin-ní ni'sín jè xita fajnafè 'kia nga nitjen kò basítjen 'kia nga nichjin, kò nda mí be-ni ra jè kó'sín ma-la nga ma'nga. ²⁸ Nga jé nangi ra kó'sín ma-la síkisò; kò ítjòn bitjo xka-la, kò askan-ni nga maje jè yá-la, kò akjòn tjo jè natín-la, kò akjòn 'kiaá tjo 'je-la. ²⁹ 'Kia nga ijye xì jè nijìn, 'kiaá sixkó; nga ijyeé ijchò chiba-la nga koxxó.

Kjoa ra mangásòn a'ta 'tse xojmá mostaza

(Mateo 13:31-32; Lucas 13:18-19)

³⁰ Jesús ngi india kò kitsò-isa:

—¿Mé ra ma mangásòn-kò koni 'sín nga batéxoma jè Nainá? ¿Mé ra ma sngásòn-keé? ³¹ Jé-la ma mangásòn-kò jè ra 'mì xojmá mostaza, nga 'kia nga sitje ya ajin nangi jè xojmá mostaza, jè-ní ra isa 'ñó itsé-ni ta nga'tsì xojmá ra tjin i a'ta nangi. ³² 'Kia nga ijye sitje, bisó-ní, akjòn ma'nga-ní kò skanda isaá 'ñó 'nga ma koni jñà xka ra ti'koa xá sitje-te-ni. Kò 'ñó i'i ma jñà chrja-la, skanda jñà nise maá bínda'á tjé-la nga bitsajnangi 'ngién-la.

Kó'sín isichjeén Jesús kjoa ra mangásòn

(Mateo 13:34-35)

³³ Kjin skoya kjoa ra mangásòn isichjeén Jesús 'kia nga tsakón-ya jè 'én nda-là Nainá, koni 'ki nga ma kjòchiya-là xita. ³⁴ Nime 'én ra mi ko kjoa mangásòn tsakón-ya-ilá. Tanga jña xita-là ra kotá'yá'ta-là, nda kjon tsi'kénajmí kixi-là 'kia nga ijye xìn tjítsahijyo.

Kó'sín kjomà 'kia nga jè Jesús isíkijnajyò-ni jè tjoxkón ko jtsí xkón

(Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25)

³⁵ 'Kia nga ijye kjòjnò nga tijè-ni nichjin, Jesús kitsó-là xita-là ra ya kotá'yá'ta-là:

—Tjiaán, ya ra ijngoa ndáchikon ján.

³⁶ Jña xita ra kjin ma-ni, ta yaá tsikitsajna ra jña; koni 'sín nga tjítsajnaya chitso jè Jesús ko jña xita-là ra ya kotá'yá'ta-là, 'koáá 'sín kiji. Ko ti'koáá yaá taña tsakáhijtakò i'ka-isa chitso ra kjíí. ³⁷ 'Kia nga ijye inchifi ya asòn nandá, 'jií jngo tjoxkón ra taxki kjomà-ní; ngi iskimí'ngaá nandá, ko jè chitso, ijyeé

'Kia nga 'ji tjoxkón ya ajin ndáchikon nga kjame iskajin-ndá jè chitso

kjame kitse nandá. ³⁸ Jesús yaá kjijnafè ya tjà'tsin chitso. Kijna-ngisko jngo nikje-ngisko. 'Kiaá iní'ká-la, ki'mì-la:

—Maestro, ¿a sí ta mí makájno-li nga ijyeé mejèn kiyé?

³⁹ 'Kiaá tsasítjen Jesús, tsakátiko jè tjo; ko akjòn kitsò-la jè ndáchikon:

—Jyò tijni.

Ndítóon isijyò-ni tjo, ko ngi ndaá kjondayá-ni. ⁴⁰ Jesús kitsó-la xita-la:

—¿Mé-ni nga skon-no? ¿A takó kjeé tsa makjín-no ra a'ta tsa'an?

⁴¹ Jñà xita-la taxki 'ñó itsakjòn. Ko iskonangijno iskonangi'ta-la xákjién nga jngó jngóo, kitsò-la:

—¿Yá xita-ní rakìi tsa'koa nga skanda síhitjasòn-la jè tjo ko jè ndáchikon?

**Kó'sín kjomà 'kia nga itjojin-ni jè inìma
'cho-la níí ya ijo-la xita Gerasa**

(Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39)

5 ¹ Ijchó Jesús ko jñà xita-la ya ajton ra ijngoa ndáchikon ján, ya nangi-la xita gadarenos. ² 'Kia nga itjojen Jesús ya chitso, ijchò kasi'tá jngo-la xita ra inìma 'cho-la níí tjjin ya inìma-la. Jè xita rakìi, yaá itjo-ni ya ngajo ñanda nga kjihijyo mi'ken. ³ Xita rakìi, ya-ró bijnaya ya ngajo ñanda nga kjihijyo mi'ken. Mì kì yá ra ma bí'tá'ñó nì'sín na'ñó kichà cadena sí'ta. ⁴ Nì'sín kjokjín-ró 'ka tjín-ni nga ko na'ñó kichà cadena sité'ñó-ni ndsakò ko tsja, ta jò ján-ró ya 'sín na'ñó kichà nga kjijtsó. Mì kì yá ra chíkjoa-la nga sí'ndé xita rakìi. ⁵ Ko nichjin ko nitjen-ró ya bajmejín ya chrjó mi'ken ko ya asòn nindo. Kjindáya-tsò kjindáya-ská-ró nga kjaán-ko ijo-la, nga 'bé-la najo. ⁶ 'Kia nga tikjín kijtse-ni nga tínchrabá Jesús, tsahachikon-ní nga kii kasi'ta chraña-la ko tsasèn-xkó'nchi'ta-la. ⁷ Ñó kiichja, kitsò:

—¿Mé kjoa ra tjín-li ko ra 'an Jesús, ji ra I'ndí-la Nainá ra 'ñó 'nga tíjna? A'ta 'tse Nainá bitsá'ba-la, ¿kì kjohi'in 'bí-ná!

⁸ Kíí ko'sín kiichja-ni, nga jè Jesús kitsó-la:

—Ngaji inìma 'cho-la níí, títjojin ya inìma-la xita rakìi.

⁹ Jesús iskonangií-la. Kitsò-la:

—¿Kó 'mì-li?

Kitsó-ní:

—Jngo jtín chíchàn 'mì-na, nga kjín jchán ma-najin.

¹⁰Jñà inìma 'cho-la níí, 'ñó tsikítsa'ba-la Jesús nga mì xìn ì'nde sīkásén. ¹¹Yá chraña'ta nindo ñánda nga túsahijyo, kjín jchán ma-ni chinga ra ya inchibakjèn-jno. ¹²Jñà inìma 'cho-la níí tsikítsa'ba-la Jesús. Kitsò-la:

—Yá tikasén-nájin ya ñánda tǐhijyo jñà chinga kido; mé-ni nga ya kitjáha'sen-jin-nìjin ijo-la.

¹³Jesús kitsjá'ndeé-la jñà inìma 'cho-la níí; itjojin-ní ya inìma-la ndí xita rakii; akjòn yaá 'jaha'sen-jin ijo-la chinga. Nga'tsi jñà chinga kii, ta indaá tsahachikon-jen-jno kixi skanda ya ajin ndáchikon, yaá 'ken nga'tsiòo ya ajin nandá. Maá-ró tsa jò jmi chinga ta nga'tsiòo.

¹⁴Jñà xita ra inchiko'ndá jñà chinga jahachinga-ní nga kii síkjí'nchré xita naxindá ko jñà xita ra inchisíxá ya ajin ijñáa; ko jñà xita, ijchò katsíjen-la jè kjoa ra kjomà. ¹⁵Kjín xita ijchò ya ñánda tǐjna Jesús, kijtsee jè ndí xita ra inìma 'cho-la níí isijin inìma-la nga tǐsa ítjòn. Jyó tǐjna. Kjiya-ni nikje-la. Ndaá tǐjn-ni kjobítsjen-la. Tà itsakjòn-la jñà xita 'kia nga kijtse.

¹⁶Ko jñà xita kii tsi'kénajmí-la jñà xita ra ijchò ra mì kii kijtse kjoa kii koni 'sín kjomà'tin jè xita ra inìma 'cho-la níí isijin inìma-la nga kjondaá-ni, ko nga itíkájen jñà chinga. ¹⁷Jñà xita ra ijchò, tsikítsa'baá-la Jesús nga xìn ì'nde katafi.

¹⁸'Kia nga 'jaha'sen chitso Jesús, jè xita ra ijye kjonda-ni tsikítsa'ba-la nga ya kojmekó. ¹⁹Tanga Jesús mì kii kitsjá'nde-la. Kitsó-la:

—'Tin-ni ya ni'ya-li, 'tènajmí ijye-la jñà xita xàngii nga 'ñó tse kjonda ra kásíko-li Nainá nga kósín kamahimake-li.

²⁰Jè xita rakii, kijí-ni; akjòn tsikí'tsia nga tsi'kénajmí-la jñà xita naxindá Decápolis nga 'ñó tse kjonda ki'sin Jesús ra a'ta 'tse. Nga'tsi xita ra ki'senajmí-la, tà kjóxkón-la.

Kíí'sín kjomà jngo kjóxkón 'kia nga jè Jesús isinda-ni chjoón ra kiya ko 'kia nga isikjaáya-ila jè tsati-la Jairo

(Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56)

²¹'Kia nga tsáfa india-ni Jesús nga tǐjnaya chitso nga 'ji ya ajton ra ijngo ndáchikon, kjín jchán xita kjóxkó'ta india-la, ko yaá tsikijna ya andi ndáchikon. ²²Yaá ijchòjkon jngo xita ra 'mì Jairo ra xita ítjòn tǐjna 'tse ni'ya sinagoga ñánda nga

maxkóya x̄it̄a Judío. 'Kīa nga kijtse Jesús tsasèn-xkó'nchi'tá-la.
 23 'Ñó tsikítsa'ba-la, kitsò-la:

—Jè ndí tsati-na ijyee t̄biya; nchrabí, t̄jahijta_{ko}-ná, mé-ni nga k̄jónè-la ndsij nga katanda-ni mé-ni ma k̄jnakon-ni.

24 Kiikoó Jesús, k̄o k̄jín jchán x̄it̄a kij̄it̄j̄ngi-la; ch̄iba bá'nchó'ño Jesús j̄nà x̄it̄a. 25 Yaá tsá'bajin jngo ndí ch̄joón ra k̄jo t̄jò nó kiya, nga jn̄í tíxaájt̄en-la. 26 'Ñó k̄jotseé tísíkj̄ín k̄johi'in ra a'ta 'tse ch̄j̄ine x̄ki; ijye-ró isík̄jeheya ijye t̄on-la; tanga mì k̄i manda-ni, ta isaá 'ño tíma'ño-isa 'chin-la.

27 Jè ndí ch̄joón rak̄ii, 'kīa nga kií'nchré ra a'ta 'tse Jesús, 'jaha'sen-jin-la nga'ts̄i x̄it̄a ra k̄j̄in ma-nioo; k̄o aj̄ton 't̄s̄iín Jesús ikasèn-ni mé-ni nga ma iska'ta-la tsja jè nikje-la Jesús.

28 Nga 'koáá 'sín isík̄tsjen, nga tsó: “Ni'sín tsa ta it̄sé-la ska'ta-la ndsa jè nikje-la, kondàa-na.” 29 'Kīa nga iska'ta-la tsja jè nikje-la Jesús, ndit̄oón isijyò-ni jn̄i-la, k̄o tsijeén k̄jomà-la ijo-la nga ijye k̄jonda-ni jè 'chin ra t̄jín-la. 30 Ndit̄oón kijtse-la ijo-la Jesús, nga tsijeén k̄jomà-la nga it̄j̄ojin nga'ño ya ijo-la; isík̄áfa-ní, iskots̄ij̄en-jín-la x̄it̄a ra k̄j̄in ma-nioo, kitsò:

—¿Yá ra k̄atsabá'ño nikje-na?

31 J̄nà x̄it̄a ra kotá'yá'ta-la Jesús kitsó-la:

—¿A mí 'yi nga j̄nà x̄it̄a bá'nchó'ño-li? Mé-ni si-ni: “¿Yá ra k̄atsabá'ño nikje-na?”

32 Tanga Jesús iskots̄ij̄en-jín-isa-la j̄nà x̄it̄a nga mejèn-la ske yá ra k̄atsabà nikje-la. 33 Jè ndí ch̄joón rak̄ii, sí jatsé-ní nga itsak̄j̄on; nga kijtseé-la ikon kó'sín nga k̄jomà'tin; inchrabà, ak̄j̄on tsasèn-xkó'nchi'ta-la Jesús; tsí'kénajmí kixi ijye-la kó'sín nga k̄jomà'tin. 34 Jesús kitsó-la:

—J̄i ndí ch̄joón, kií-ní nga k̄amakj̄iín-li nga kamanda-ni. 'Tin-la nda-ni. Ijyee kamanda-ni jè 'chin ra t̄jín-li.

35 Takó t̄i'kiaá tíchja-isa-ni Jesús nga 'ji i'ka x̄it̄a ra ya inchrabà-ni ya ni'ya-la x̄it̄a ít̄j̄on 'tse ni'ya sinagoga ñándà nga maxkóya x̄it̄a Judío, kitsò-la:

—Jè ndí tsati-li ijyee 'ndíí 'ken; k̄i t̄a tsja jè Maestro ñ̄jti-isa-la.

36 Tanga 'kīa nga kií'nchré Jesús, koni 'sín kitsò 'én ra 'j̄iikó j̄nà x̄it̄a k̄i, kitsó-la jè na'in-la ndí tsati:

—K̄i tà ch̄j̄an skon-j̄in; tà jé-ní, nda katak̄jiín-li.

37 Mì k̄i kitsjá'nde Jesús nga k̄j̄in x̄it̄a kiiko. Tà jé Pedro, Jacobo k̄o Juan ra 'ndse Jacobo, kiiko. 38 'Kīa nga ijchò ya ni'ya-la x̄it̄a ít̄j̄on 'tse ni'ya sinagoga ñándà nga maxkóya x̄it̄a

Judío, kijtseeé Jesús nga fijen fikjá x̄ita, 'ñó in-chikjindáya ko 'ñó in-chisíkájno. ³⁹Jaha'seén ni'ya Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ni ko'nìa-no nga ko'sín ta nda chindáya-no? Jè ndí tsati mì tsa kàbiya-jìn; ta kjiinafé-ní.

⁴⁰Jñà x̄ita ra ya t̄jitsajna tà tsijnòke-ní. Jesús 'kiaá tsachrje ijye nga'tsì x̄ita ra ya t̄itsajna; tà jñà tsikitsajna ra na'ìn ma, ko ra na ma, ko jñà x̄ita-la ra tjiko. Akjòn 'jaha'sen ya ñánda kjiina jè ndí tsati. ⁴¹Iskábé tsja ndí tsati, kitsò-la:

—Talita kumi. (Jè 'én ra tsò-ni: Jì ndí tsati, 'koaá xin-la, t̄is̄t̄jiin.)

⁴²Jè ndí tsati, ndi-toón tsasítjen-ni; maá tsajme-ni. Tejò-ró nó t̄jín-la. Jñà x̄ita ra ya t̄jitsajna, taxkì 'ñó itsakjòn. ⁴³Tanga Jesús 'ñó tsikí'tin nga mì kì yá ra kòkatatsò-la. Akjòn kitsò-la:

—Tikjèn jè ndí tsati rakìi.

Kó'sín kjomà'tin Jesús 'kia nga ijchò-ni ya nangi-la ya Nazaret

(Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)

6 ¹Jesús itjojiín ya i'nde rakìi, nga kiji-ni ya nangi-la ñánda 'mì Nazaret; kihijtako jñà x̄ita ra kotá'yá'ta-la. ²'Kia nga ijye ijchò jè nichjin níkjáya, Jesús tsikí'tsia-ní nga tsakón-ya-la x̄ita jè 'én nda-la Nainá ya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya x̄ita Judío. Kjín jchán ma-ni x̄ita ra ki'ncchré-la koni 'sín nga tsakón-ya. Jñà x̄ita kii, tà 'koaá kjomà-la; iskonangií-la xákjién, kitsò:

—Jè x̄ita rakìi, ¿ñánda í'ká-ni nga'tsì 'én ra bakón-ya? ¿Ko yá ra kitsjà-la kjochjine kii ko jñà kjojkón ra 'sín? ³¿A mí tsa jè x̄ita rakìi ra chjineyá, ra ti-la María ma, ra 'ndse ma Jacobo, José, Judas ko Simón? ¿A mí tsa ti'koa i t̄jitsajnajin-ná jñà íchjín ndichja?

Ko jñà x̄ita kii, mì kì kjokjiín-la ra a'ta 'tse Jesús. ⁴Tanga jè Jesús kitsó-la:

—Nga'tsì x̄ita ra síchjeén Nainá nga chja ngajo-la, 'yaxkón-ní ya ñánda nga xìn nangi, tanga mì kì 'yaxkón ya nangi-la ko ya ni'ya-la ko ya ajin-la x̄ita xákjién.

⁵Nijngo kjojkón ki'sìn Jesús ya nangi-la; tà chibaá t̄jín-ni x̄ita ra kiya tsakásòn-la tsja nga isinda-ni. ⁶Tà kjojkón-la Jesús nga jñà x̄ita kii mì kì makjiín-la ra a'ta 'tse.

Jesús yaá tsajme jngo tjandi ya naxindá jtobá ra ya kihijyo chraña nga tsakón-ya.

**Kíí 'sín tsikíya chiya-la Jesús xita ra kotá'yá'ta-la
'kia nga jò jò kisikasén**

(Mateo 10:5-15; Lucas 9:1-6)

⁷Ra kjomà askan, Jesús kiichjaá-la xita-la ra tejò ma-ni, nga jò jò isikasén, kitsjá-la kjohixi nga ma-la kochrjekàjin inìma 'cho-la níí ra tjíjin inìma-la xita. ⁸'Koaá 'sín kitsjà-te-la kjohixi nga nímé tsajmì 'koa ra kochjeén-la ya aya ndiyáa. Kitsò-la:

—Tà 'koaá 'sín tangió. Tà jngoó yá koròti jchaa. Kì nà'ya jchaa, kì nìño jchaa, ti'koa kì ton jchaa. ⁹Komaá tsjáya ra xajté. Tanga kì tà chjàn jò nachro jchaa.

¹⁰Kitsó-isa-la:

—'Kia nga jngo naxindá kijcho, jngo ni'ya titsajna skanda 'kia nga kítjojin-no jè naxindá rakìi. ¹¹Tsa jngo naxindá mì kì skaábétjò-no, tsa majìn-la nga kji'nchré-no, títojion, titsajné chijo-la ndsakò mé-ni nga katasijin-la nga ijye tjín jngo kjoa ra kondra 'tse. [Ra kjohixi, 'koaá xin-no, 'kia nga kijchò nichjin-la jñà naxindá kii nga sindajín-la, isaá tse kjohi'in 'se-la koni jè kjohi'in ra ki'tsi-la naxindá Sodoma ko Gomorra.]

¹²Jñà xita-la Jesús ra tejò ma-ni kijì-ní nga kii 'kénajmíya; 'koaá kitsò-la xita nga katasíkájno-ni jé-la ko kì ti tsja jé bátsji-ni. ¹³Ti'koaá kjín inìma 'cho-la níí tsachrjejin ya inìma-la xita ko ti'koaá kjín xita ra kiya isinda-ni nga tsjahíjno-la sihitì.

Kó'sín 'ken jè Juan ra tsatíndá xita

(Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)

¹⁴Jè Herodes ra xita xá ítjòn tíjna, kií'nchré-ní ra a'ta 'tse Jesús nga ijye jndíi ra ján naxindá ina'yá-la kjoa ra 'sín. Tjín xita ra kitsò:

—Jé Juan ra tsatíndá xita ra jaáya-ilá. 'Koaá ma-ni nga kotjín nga'nó ra bakón nga tí'sín kjoxkón kii.

¹⁵Tanga tjín i'ka xita ra kitsò:

—Majìn, jè-ní ra 'mì Elías.

Ko ti'koa tjín i'ka ra kitsò-te:

—Jè jaáya jngo-la xita ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la.

¹⁶Jè Herodes 'kia nga kií'nchré, kitsó-ní:

—Jè kitií-la Juan ra tsatíndá xita jaáya-la, jè ra 'an ísi'kéen nga tsatesiaan.

¹⁷Kíí kò'sín kitsò-ni jè Herodes, nga jé kjón tsikí'tin xítà nga tí'sà kjoťseé nga itsabá'ńó jè Juan kò nga iskaní'sen ndayá, tà ngatjì-là chjoón ra 'mì Herodías. Herodías chjoón-laá kjomà Felipe, kò jè Felipe 'ndseé joó kò jè Herodes. Tanga jé Herodes tsikijnako chjoón-la 'ndse. ¹⁸Ta kíí jé kjomà-ilà Juan nga kitsò-la jè Herodes:

—Mì kì tí'nde-jìn nga tiji kijnako-ni jè chjoón-la 'ndsi.

¹⁹Jè chjoón ra 'mì Herodías, kjoťtikeé jè Juan; mején-la nga sù'ken, tanga mì kì ma kó'sín isikò. ²⁰Tanga jè Herodes, bexkón kò síkinda-ni jè Juan, nga ijyeé tíjjin-la nga xítà kixi-ní kò xítà tsje-ní. Herodes 'kia nga báko Juan, ta síkítsjen-ní a kitjasòn-la o ra majìn-ní jñà 'én ra tí'senajmí-la; tanga 'ńó matsja-la nga 'nchré-la. ²¹Ijchó jngo nìchjin nga itjasòn koni 'sín nga mejèn-la jè chjoón ra 'mì Herodías, jè nìchjin 'kia nga jngo 'sí tsikíjna jè Herodes nga ijye-la nó, tsakjèn-koó jñà xítaxá xákjién ra tíhijyo ítjòn-la naxindá kò jñà xítà ítjòn-la chíchàn kò nga'tsì xítà nchíná 'tse naxindá Galilea. ²²Tí'koáá ijchó tsati-la chjoón ra 'mì Herodías; 'jaha'sen ni'ya ñánda nga tíhijyo jñà xítà nga kitè. Jè Herodes, kò xítà ra ya títsajna, ndaá isasèn-la koni 'sín kitè jè tsati. Herodes kitsó-la jè tsati:

—Tijé-ná ta mé ra mejèn-li, tsjaá-la.

²³'Koáá 'sín kitsjà-la tsa'ba nga kitsò-la:

—Tsjaá-la ta mé ra mejèn-li ní'sín masen nangi jè ra 'an batexóma-la.

²⁴Jè tsati, ítjoó ni'ya, iskonangi-la na-la. Kitsò-la:

—¿Mé ra síjé-la?

Jè na-la. Kitsó-la:

—Tijé-la sko Juan, jè ra batínda xítà.

²⁵Jè tsati, nditoón 'jaha'sen india-ni ya ni'ya ñánda nga tíjna xítaxá ítjòn. Kitsò-la:

—Jé mejèn-na nga jè sko Juan ra batínda xítà, 'ndi kjón 'ndi, 'tìi-ná nga tikíjnaya-ná jngo chrobate.

²⁶Jè xítaxá ítjòn Herodes 'ńó kjoba-la 'kia nga kíi'nchré. Tanga ijyeé kò'sín kitsjà-la tsa'ba ya ngixkon xítà ra ya títsajna'tako ímixa; kò kíi kò'sín kisihitjasòn-la koni 'sín nga kisíjé jè tsati.

²⁷Jè Herodes, 'kiaá isikasén jngo chíchàn-la ya ñánda nga tíjna ndayá jè Juan nga ikatesin, mé-ni nga katanchrabáko jè sko.

²⁸ Jè chíchàn tsatesiín Juan, akjòn l'jiikó sko; tijnaya jngo-la chrobate; kitsjà-la jè tsati; ko jè tsati isìngatsja na-la.

²⁹ 'Kia nga kí'nchré xita ra kotá'yá'ta-la Juan nga ijye 'ken, 'jií'ká ijo-la; akjòn kiikó nga kiì kájnyaya jngo ngajo chrjó mi'ken.

Jè kjojkón ra ki'sìn Jesús 'kia nga 'òn jmi xita kisikjèn

(Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

³⁰ 'Kia nga 'ji-ni jñà xita ra tsikíxáya-la Jesús, tsi'kénajmí-la nga'tsi kjoa ra ki'sìn ko ra tsakón-ya ñándà nga kijì. ³¹ Jesús kitsó-la:

—Nchrabá, tjiaán, mé-ni nga ma sikjáya itsé ya i'nde ra a'ta xìn ñándà nga mì yá xita tjin.

Kíi ko kitsò-ila ta ngatjì-la nga kjín jchán ma-ni xita ra ko'ki nchrabá ko ra ko'ki fi, skanda mí kì ma'a-la nga bakjèn.

³² 'Kiaá kijì ra ta jñà, nga tsikitsajnaya jngo chitso, kijì jngo i'nde ra a'ta xìn ñándà nga mì kì yá xita tjin. ³³ Tanga kjín xita kijtse 'kia nga kijì. 'Kia nga kijtsexkon nga jé Jesús, kjín xita kijìtjingi-la ra ya itjojin-ni jñà naxindá ra ya kjihijyo chraña nga ndsako kijì-ni; skanda jñà ijchò ítjòn. ³⁴ 'Kia nga itjojen Jesús jè chitso, kijtse-ní xita ra ya títsajna nga kjín jchán ma-ni; kjòhimake-ní; nga 'koáá 'sín kjòn ndí xita kiì koni jñà ndí forrè ra tsìn-la chjingo ra ko'ndá. Akjòn tsikí'tsiako nga kjìn 'én tsi'kénajmíya-la. ³⁵ 'Kia nga ijye 'ñó kjòhixòn, jñà xita-la Jesús ra kotá'yá'ta-la ijchò kincha'ta chrañaá-la, nga kitsò-la:

—Ijyeé kjòhixòn; ko ijndí, i'nde'taxìn-ní, nímé ra tjin.

³⁶ Ko'tìn-la jñà xita katafi-nì, nga katatse tsajmì ra skine ya ni'ya ra i kjihijyo chraña, ko tsa ya naxindá ra chraña'ta.

³⁷ Kiichjaá Jesús, kitsò-la:

—Jiòn 'tì-la ra kokjen.

Tanga kitsó jñà xita-la:

—¿A mején-li nga kohíjcha-jìn niño nchrajín? Tanga koni 'ki singi nga ma kokjen xita kiì, jò-la sindo nichjin chíj-la xita tjin-ni.

³⁸ Kitsó Jesús:

—Tangió, chítsijen-la kótjín ma-ni niño nchrajín-no.

'Kia nga kijtse kótjín ma-ni, kitsó-la:

—'Òn ma-ni niño nchrajín ko jò ma-ni tì.

³⁹'Kiaá kitsò Jesús katítsajnajtín jñà xitá ya ajin ndijyi sase. ⁴⁰'Kiaá tsikítsajna jñà xitá; jngó jngó sindo tsikítsajnajtín-ni, ko tjin ñanda icháte icháte tsikítsajnajtín-ni. ⁴¹Jesús iskábé jñà niño nchrajín ra 'òn ma-ni ko jñà tì ra jò ma-nioo. Akjòn iskotsijen ya ján ngajmi; kitsjá-la kjonda Nainá; isijòya jñà niño nchrajín kii ko kitsjá-la jñà xitá ra kotá'yá'ta-la nga isika'bí-la nga'tsi xitá ra títsajna. Tì'koaá isijòya tì ra jò ma-nioo nga kitsjá-la nga'tsi xitá. ⁴²Ndaá tsakjèn ijye xitá kóhotjìon skanda kjoski. ⁴³'Kia nga tsikíxkó-ni xi-la niño nchrajín ko tì ra kjoxxoa ra tsijnengi-ni, ngi tejò ndisiyá kjomà. ⁴⁴Ko jñà xitá ra tsakjèn, 'òn jmi ma-ni ra ta xitá 'xin.

'Kia nga jè Jesús tsajme ya asòn ndáchikon

(Mateo 14:22-27; Juan 6:16-21)

⁴⁵'Kia nga ijye kjomà kjoa kii, Jesús, 'koaá kitsò-la xitá ra kotá'yá'ta-la nga kata'faha'sen jè chitso nga tjen katafi ítjòn mé-ni nga isa ítjòn kijchò-ni ján naxindá Betsaida, ya ra ijngoà ndá ján; 'koaà-la chiba-la jè, tísikjáya-la xitá ra ijye inchifi-ni.

⁴⁶'Kia nga ijye kiji-ni nga'tsi xitá, kiimijín jngo nindo nga kiji chja'ta-la Nainá. ⁴⁷'Kia nga ijye kjòjñò, jè chitso, ijyeé ya tsá'bajin nga masen-la ndáchikon. Ko jè Jesús, ta jè tajngoó isijna ya andi nandá ñanda nga nangi. ⁴⁸Kijtsee jè chitso nga mì kì ma fi, ta ngatji-la, jè tjo batéchjà ikon-la koni 'sín nga inchifi. 'Kia nga ijye tí'se isén, Jesús, yaá tsá'basòn nandá nga ijchòtjìngi-la xitá-la ra tjítsaya chitso. Tanga, 'koaá 'sín ki'sin koni tsa mejèn-la nga 'koa ítjòn-la. ⁴⁹Jñà xitá-la, 'kia nga kijtse nga ya tsá'basòn nandá, iskindaya xkón-ní; 'koaá 'sín isikítsjen tsa xitá tj'ee-ní; ⁵⁰nga nga'tsí-ni nga kijtse, ko 'ñó itsakjòn-la; tanga Jesús nditoón kiichja-la, kitsò-la:

—'Ñó 'tè-la takòn, kì tà chjàn skon, 'an-náa.

⁵¹'Kia nga 'jaha'sen chitso Jesús, nditoón isijyò-ni tjo. Ngi tà kjóxkón-la jñà xitá-la, ⁵²ta ngatji-la nga takó kjè kì nda machiya-la jè kjoxkón ra kisìko jñà niño nchrajín, nga ki, takó 'ñó tájajín tjin-isa ya ajin inima-la.

Kó'sín jè Jesús isinda-ni jñà xitá ra kiya ján Genesaret

(Mateo 14:34-36)

⁵³'Kia nga ijye tsatojin ya ndáchikon, ijchó ján nangi Genesaret; yaá tsikíté'ñó chitso-la ya andi ndáchikon. ⁵⁴'Kia

nga ijye itjojen ijye chitso, jñà x̄it̄a ra ya t̄j̄tsajna, nd̄it̄oón k̄ijtsexkon nga jé Jesús. ⁵⁵Ti'koaá nd̄it̄oón k̄iji ya nga t̄j̄ngo andi-la i'nde rak̄i. Ak̄jòn tsikí'tsia x̄it̄a nga 'jiikó-la nga'tsi x̄it̄a ra kiya; k̄jisòn-la n̄achan-yá, ya i'nde ñánda nga kií'nchré x̄it̄a nga bijchó Jesús yaá ijchòko-la. ⁵⁶Ni ta ñánda n̄axindá nga 'jaha'sen Jesús, a n̄axindá jtobá-ní, o ra n̄axindá i'i-ní, ko a ya-ní ñánda maxáko jè nangi, jñà x̄it̄a, yaá síkáhiyo jñà x̄it̄a ra kiya ya nga masen-la ndiyá; ak̄jòn bítsa'ba-la Jesús nga katatsjá'nde-la jñà x̄it̄a ra kiya nga katabá'ta-la tsja ni'sín tà ya at̄jòn nikje-la, mé-ni nga konda-ni. Ko nga'tsi x̄it̄a ra tsaká'ta-la tsja ya nikje-la Jesús, kjondaá-ni.

N̄aa-ni kjoa ra síkítsón x̄it̄a

(Mateo 15:1-20)

7 ¹Jñà x̄it̄a fariseo ra 'ji-ni ya n̄axindá Jerusalén ko x̄it̄a ra bakón-ya k̄jotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés, yaá ijchòkjon Jesús. ²Jñà x̄it̄a k̄i, 'kia nga k̄ijtse i'ka x̄it̄a ra kotá'yá'ta-la Jesús nga ta bakjèn tjé-ní nga mí k̄i biníjno tsja 'kia nga bakjèn, tsajoóya-ni nga kitsò, nga mì k̄i in̄chisíhitjasòn koni 'sín t̄j̄n k̄jotéxoma 'tse x̄it̄a Judío ra xkón t̄j̄n. ³Nga jñà x̄it̄a fariseo ko nga'tsi x̄it̄a Judío, 'koaá 'sín síhitjasòn koni 'sín t̄j̄n k̄jotéxoma 'tse x̄it̄a jchínga-la; tsa mì k̄i nda k̄iníjno tsja, mì k̄i k̄okjen. ⁴Ti'koaá 'kia nga 'fi-ni nditsín, ítjòn biníjno tsja, 'kiaá bakjèn; ko t̄j̄n-isa-la k̄jotéxoma ra kj'íi koni 'kia nga biníya ch̄itsín-la, biníya t̄j̄j-la, ko ch̄itsín k̄ich̄a-la ko nga biníjno n̄achan-la. ⁵Kíi iskonangi-ila Jesús jñà x̄it̄a fariseo ko x̄it̄a ra bakón-ya k̄jotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés, kitsò-la:

—¿Mé-ni mì k̄i síhitjasòn-ni jñà x̄it̄a ra kotá'yá'ta-li, koni 'sín t̄j̄n k̄jotéxoma-la x̄it̄a jchínga? ¿Mé-ni ta bakjèn tjé-ni, nga mì k̄i biníjno tsja?

⁶Jesús kitsó-la:

—Jè x̄it̄a ra tsi'k̄in Isaías, jè ra isichjeén Nainá k̄jotseé nga kiich̄ja ngajo-la, ndaá kiich̄ja ra a'ta tsajiòn ra jò isén t̄j̄n-no 'kia nga tsikínda x̄ajon nga kitsò:

Jñà x̄it̄a k̄i, 'kia nga kotsò nga 'aán bexkón-na, tà 'én ra kotsò-la,
tanga jñà in̄ma-la k̄jiín síkítsajna-ni.

⁷ Nímé chjí-lá koni 'sín beXkón-na,
nga 'koaá 'sín bakón-ya kjoTéXoma-la xítá koni tsa 'tse
Nainá.

⁸ Jiòn, níkijna'taxìn-nájiòn ra ngi jè kjoTéXoma-lá Nainá, kó jé mangítjingi-la jè kjoTéXoma-lá xítá jchínga koni 'kia nga biníya tíji-no, kó chítín-no; kó kjín skoya-isa kjoTéXoma tjín-no koni 'sín 'nià.

⁹ Kitsó-isa Jesús:

—Jiòn, nachrjengi-nó ra ngi jè kjoTéXoma-lá Nainá, kó jé nihitjasòn jè kjoTéXoma-lá xítá jchínga-no. ¹⁰ Jè Moisés, 'koaá 'sín kitsò: “Jchaxkín jè na'in-li kó na-li.” Kó tí'koaá kitsò-te: “Jè ra kichajajno-lá na'in-lá kó na-lá, tjínè-lá nga kiyá.” ¹¹ Tanga jiòn, 'koaá 'sín bixó: “Jngo xítá, maá kitsò-lá na'in-lá kó tsa na-lá: Mì kì kóma kósiko-la; nga nga'tsi tsajmì ra tjín-na, Korbán-ní.” (Jè 'én ra tsò Korbán, jè Nainá, ijyee kítsja ijye-lá, tsò-ni.) ¹² Kó bixó-nó: “Mì tí kì tjí'nde-lá nga ma kósiko jè na'in-lá kó tsa na-lá.” ¹³ Jiòn nachrjengi-nó jè 'én-lá Nainá 'kia nga kó'sín nìkatoya-la xàngioo jè kjoTéXoma ra 'tse xítá jchínga-no; kó kjín skoya kjoTéXoma tjín-isa-no ra kó'sín 'nià.

¹⁴ Jesús 'kiaá kiichja-lá nga'tsi xítá, kitsò-lá:

—Nga'tsi-no, nda tiná'yá-ná, kó tí'koaá nda tichiya-la ijo-no. ¹⁵ Jñá xítá, mì tsa jñà ra 'faha'sen-jin ijo-lá ra síkitsón. Jñá-ní ra síkitsón, ra inìma-lá nchrabájin-ni. ¹⁶ Nda tichiya-la takòn koni 'sín tíxin-no!

¹⁷ Jesús, 'kia nga ijye itjokàjin-ni ya ñánda nga tjítsajna jñá xítá kii, kijì-ní, 'jaha'sen jngo ni'ya; kó 'kiaá jñá xítá ra kotá'yá'ta-lá iskonangi-lá kitsò-lá: “Kó'sín tsò-ni jè kjoa mangásòn jè ra kà'benajmíyi.” ¹⁸ Kitsó Jesús:

—¿Jiòn, a tí'koaá mì kì fiya-no kótsò-ni? ¿A mí 'ya jiòn nga nga'tsi tsajmì ra 'faha'sen-jin ya ijo-lá xítá mì tsa síkitsón-jin? ¹⁹ Nga mì tsa ya inìma-lá 'faha'sen-jin. Yáá 'faha'sen ya indsi'ba, akjòn fi kitsajna-ni.

Jesús, 'kia nga kó'sín kitsò, 'koaá 'sín tsikíya chiya-ná nga nga'tsi tsajmì ra ma chine, tsje-ní; mì tsa síkitsón-jin inìma-lá xítá. ²⁰ Kitsó-isa Jesús:

—Jé-ni jè kjobítsjen ra ya bitjojin-ni ya inìma-lá xítá ra síkitsón. ²¹ Nga kì-ni, yaá inìma-lá xítá nchrabá-jin-ni, jñá kjobítsjen ra 'cho tsò, koni jè kjoachijngi 'tse xítá ra ijye tsixan kó ra kjè kì bixan, kó ra ma-lá sí'ken xítá, ²² kó kjoa hijé, kó

kjoa nga tse mejèn-là nga 'se-là tsajmì, kò kjoa'cho, kò kjoa chindocha, kò kjoa chrjá'a, kò kjoaxitakòn, kò kjoa ndiso, kò kjoa 'nga ikon, kò kjoa chikoán ra mì tsa ítòn síkítsjen kó'sín nga 'sín. ²³ Jñá-ní nga'tsí kjoa'cho kií ra nchrabájin-ni inìma-la xita ra síkítsón.

**Kó'sín kjomà 'kia nga jngo chjoón ra xìn
nangi-là kjokjiín-là a'ta 'tse Jesús**

(Mateo 15:21-28)

²⁴ Kijí Jesús ya nangi ra chja-ni Tiro kò Sidón. 'Kia nga ijchò ya, 'jaha'seén jngo ni'ya; mején-là nga mì kì yá xita ra ske tsiki, tanga mì kì kjomà tsikijna'ma. ²⁵ Nditóón kií'nchré jngo chjoón ra inìma 'cho-là níí tíjnajin ya inìma-là tsati-là. Kijì ya ñándà nga tíjna Jesús; tsasèn-xkó'nchi'ta-là; ²⁶ tsikítsa'ba-là nga katachrjekàjin ya inìma-là tsati jè inìma 'cho-là níí ra tíjnajin. Jè chjoón rakìi, yaá i'nde-là ñándà 'mì Sirofenicia, kò 'én griegoó chja. ²⁷ Tanga Jesús kitsó-là:

—Tí'ndi nga jñà kjòn-la ixti katakjèn ítòn. Mì kì nda tjín nga chjí'an-la jñà niño-la ixti kò akjòn jñà nañá 'ki-la.

'Kia jè Jesús isinda-ni xita kiya ra kjìn ma-ni ra kjìn skoya 'chin tjín-la

²⁸ Jè chjoón rakìi kitsó-ní:

—Kixíi kjoa Na'in; tanga jñà ndí nañá kjine-ní xi-la tsajmì ra xaájten-ngí ya ímixa, jñà ra xaájten-la jñà ìxti.

²⁹ 'Kiaá kitsò Jesús:

—Tà ngatjì-la jè 'én ra kanakjí, ndaá tjin. 'Tin-ni ya ni'ya-li. Jè inìma 'cho-la níi, ijyeé 'ndíi itjokàjin-ni ya inìma-la tsati-li.

³⁰ 'Kia nga ijye ijchò-ni ya ni'ya-la jè chjoón, jè tsati-la, yaá kjjinasòn ya nachan; kò ijyeé itjokàjin-ni ya inìma-la jè inìma 'cho-la níi.

**Kó'sín kjomà 'kia nga Jesús isinda jngo-ni
xità jtaya kò ra tì'koa lajma**

³¹ Jesús 'kia nga kijì-ni ya i'nde ra chja-ni Tiro, 'koaá 'sín 'jahato ya nangi Sidón, kò tsatojin-te ya nangi ra chja-ni Decápolis nga ijchò-ni ya ndáchikon 'tse Galilea.

³² Jngo xità ra jtaya kò tì'koa lajma-te, ijchòko-la xità; akjòn tsikítsa'ba-la Jesús nga kátá'ta-la tsja jè xità ra kii.

³³ Jè Jesús, a'ta xìn kiiko ya ñándá nga tsìn xità; jahí'sen najmá-tsja ya chíká-la xità rakìi, kò tì'koaá isikajàjno nandá nachrá-la ya ndijen-la. ³⁴ Kò akjòn iskotsíjen ya ján ngajmi; 'ñó jaátse-la, kitsò:

—jEfata!

(Jè 'én ra tsò Efata, katatjá'xa tsó-ni.)

³⁵ Kò nditoón itjá'xa-ni chíká-la xità rakìi kò kjomà kíi'nchré-ni, kò tì'koaá kjomà tsikí'bi-ni ndijen-la kò ndaá kiichja-ni. ³⁶ Jesús, 'koaá 'sín kitsò-la nga kì tà chjàn yá ra 'bénajmí-la. Tanga 'kia nga 'ñó tsikí'tin nga kì tà chjàn yá ra 'bénajmí-la, ta isaá jnchro, sa 'ñó sa 'ñó tsi'kénajmí nga tíjngo. ³⁷ Jñà xità ra kíi'nchré, ta kjóxkón-la, kitsó-ní:

—Batoó nda ma-la 'sín, ta mé-isa-ni. Skanda maá-la sínda-ni ní'sín jñà xità ra jtaya kò ra mì kì ma chja.

Jè kjóxkón ra ki'sín Jesús 'kia nga ijòn jmi xità isikjèn

(Mateo 15:32-39)

8 ¹ Jñà nìchjin kiòo, kjin jchán xità kjóxkóya kò tsìn tsajmì ra kjine; Jesús kiìchjaá-la jñà xità ra kotá'yá'ta-la, kitsò-la:

²—Mahímaá-na jñà xità kii. Ijyeé kjo jàn nìchjin tjin-ni nga títsajnakó-ná, kò nì mé tjin-la tsajmì ra ma kjine. ³Tsa tà kò'sín

sikasén chjan-ná ya ni'ya-la, yaá kohindàya ndiyá, nga tjin i'ka ra kjin inchrabà-ni.

⁴'Kiaá kitsò xitá ra kotáyá'ta-la Jesús:

—¿Kó'sín koma sikjén xitá kii ya jngo i'nde nándá nimé tjin?

⁵Jesús iskonangií-la, nga kitsò-la:

—¿Kótjín ma-nì niño nchrajín ra tjihijyo-no?

Kitsó jñà xitá-la:

—Itoó ma-ni.

⁶'Kiaá kitsjà kjohixi nga katitsajna jñà xitá. Iskábé niño nchrajín ra ito ma-nioo; kitsjà-la kjonda Nainá. Akjòn isijòya; kitsjà-la jñà xitá ra kotáyá'ta-la mé-ni nga isika'bí-la xitá ra kjin ma-nioo. ⁷Ti'koaá tjihijyoó chiba-la ndí ti itsíñá. Jesús isichikon'tin-ní; akjòn kitsò-la xitá-la:

—Tika'bí te-la jñà xitá.

⁸Kóhotjín xitá, ndaá tsakjèn ijye skanda kjoski; akjòn tsikíxkó-ni xi-la ra tsijnengi-ni; ngi ito ndisíyá kjomà. ⁹Jñà xitá ra tsakjèn, maá-la tsa ijòn jmi. Akjòn jè Jesús kitsò-la jñà xitá kii:

—Ijyeé ma kongí-no.

¹⁰Ra ijye kjomà, 'jaha'sen chitso Jesús ko xitá ra kotáyá'ta-la. Akjòn kiji ya i'nde nándá 'mì Dalmanuta.

'Kia nga jñà xitá fariseo isíjé jngo chibá ra 'nó jeya tjin

(Mateo 16:1-4; Lucas 12:54-56)

¹¹Yaá ijchòtjingi-la jñà xitá fariseo; tsikí'tsia nga tsakátikjo-ko Jesús. Isíjé jngo-la kjojkón ra ngajmi nchrabá-ni nga mejèn-la skoó'ta, [a kixíí kjoa nga jè Jesús a'ta 'tse Nainá nchrabá-ni]. ¹²Jesús 'nó jaátse-la, kitsò:

—Jñà xitá kii, ¿mé-ni kjojkón síjé-ni? Ra ngi kjohixi, 'koaá xin-no, nijngo kjojkón ske.

¹³Yaá kitsjin xitá kii; 'jaha'sen india-nì chitso; yaá kiji ya ra ijngoa ndáchikon ján.

Kjoa mangásòn a'ta 'tse na'yo san ko kjoa ra bakón-ya xitá fariseo

(Mateo 16:5-12)

¹⁴Jñà xitá-la Jesús, ki'chaajín-la, mì kì niño ki'tsa 'kia nga kiji. Ko tà jngoó ma-nì niño nchrajín ra 'ya ya aya chitso.

¹⁵Jesús kitsó-la:

—Chítsijen-la kò tìkindaa ijo-no a'ta 'tse na'yò san 'tse xita fariseo kò 'tse Herodes.

¹⁶ Jñà xita-la Jesús tsakákoò xákjén nga tsajoóya-nì kitsò-la: —Kíí-la kotsò-ná nga mì kì niño nchrajín ki'ché.

¹⁷ Jesús kjòchiyaá-la koni 'sín inchijóó, 'kiaá kitsò-la:

—¿Mé-ni kobixó-no nga tsìn-no niño nchrajín? ¿A kjeé fiya-no kò a mí machiya-no? ¿A takó 'ñó tájajín tjín inìma-no?

¹⁸ Sisiín tjín-ni xkòn jìòn, ¿mé-ni mì kì tsijen-no? Tì'koa tjín chíká-no, ¿mé-ni mì kì na'yá-no kò mì kì bítsjen-no? ¹⁹ 'Kia nga ísiká'bia niño nchrajín ra 'òn ma-nioo nga ísikjéén xita ra 'òn jmi ma-ni, ¿kótjín ndisiyá tsikíxkó-isa-najìòn ra tsijnengi-ni?

Kitsó jñà xita:

—Tejò ndisiyá kjóxkó-najin ra tsijnengi-ni.

²⁰ —Kò 'kia nga ísiká'bia jñà niño nchrajín ra ito ma-nioo, kò ijòn jmi xita tsakjèn, ¿kótjín ndisiyá tsijnengi-ni ra tsikíxkó-najìòn?

Kitsó jñà xita:

—Ito ndisiyá kjomà-isa.

²¹ 'Kiaá kitsò-la:

—¿A takó kjeé machiya-no?

'Kia nga jè Jesús isinda-ni jngo xita ra xka ya naxindá Betsaida

²² 'Kiaá kijì Jesús, ijchó ján naxindá Betsaida. Jñà xita, yaá ijchòkò jngo-la xita ra xka. Tsikítsa'ba-la nga kátá'ta-la tsja.

²³ 'Kiaá jè Jesús itsabá'ñó tsja xita ra xka. Akjòn kjin'tá iko; tsikíchrangi xkon, akjòn tsakásòn-la tsja. 'Kiaá iskonangi-la a tsijeén chiba-la. ²⁴ Jè xita xka, iskotsijen-ní, kitsò:

—Ijyeé tsijen chiba-na, tanga ta koni kjòn yá kjòn ma-na jñà xita nga tjíma.

²⁵ Jesús, ijngo 'ká tsaká'ta-isa-la tsja jñà xkon. 'Kia nga iskí'xangi xkon, kjondaá-ni, ndaá tsatsijen ijye-la. ²⁶ Jesús, akjòn isikasén-ni ni'ya-la, kitsò-la:

—Kì ya bitjàhà'sen-jin ya ajin naxindá.

Kó'sín jè Pedro kitsjà 'én-la nga Jesús jé-ní ra Cristo

(Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

²⁷ Jesús kò xita ra kotá'yá'ta-la, 'kia nga kijì-ni, 'koaá 'sín tsato ya naxindá jtobá ra chja-ni Cesarea 'tse Filipino. 'Kia nga tjímaya ndiyá, Jesús iskonangií-la xita ra kotá'yá'ta-la, kitsò-la:

—¿Kó tsò x̄ita? ¿Yá-na ra 'an?

²⁸ Kitsó j̄nà x̄ita-la:

—Tjín ra tsò: “Jé-la Juan ra tsatíndá x̄ita.” Kò tjín i'ka ra tsò: “Jé-la Elías.” Tì'koaá tjín ra tsò: “Jé-la jngo x̄ita ra kiichja ngajo-la Nainá k̄jotseé.”

²⁹ Jesús 'kiaá iskonangi-la j̄nà x̄ita-la; kitsò-la:

—¿Tanga ra jìòn, kó'sín bixó? ¿Yá-na ra 'an?

Kiichja Pedro, kitsò:

—Jì-ní ra Cristo ra Nainá isìkasén.

³⁰ Tanga jè Jesús kitsjá-la k̄jokixi nga kitsò-la:

—Kì yá ra 'bènjmí-la ra a'ta tsá'an.

Jesús 'bènjmí kó'sín koma 'kia nga kiyá

(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)

³¹ Tsikí'tsia Jesús nga tsi'kènjmíya-la x̄ita ra kotá'yá'ta-la, kitsò-la:

—'An ra l'ndí-la X̄ita xin-la ijo-na, tseé k̄johi'in sikjiáan, k̄ochrjengií-na j̄nà x̄ita jchínga, kò j̄nà x̄ita ítjòn-la na'mì, kò x̄ita ra bakón-ya k̄jotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés. Siì'keén-na tanga 'kia nga ijye k̄jchò jàn n̄ichjin k̄joáya india-na.

³² Jesús, 'koaá kitsò kixi-la k̄joa ra k̄okama'tin. 'Kiaá jé Pedro kiichja'taxìn-la Jesús nga kitsò-la:

—Mì kì nda tjín koni 'sín nga kasi.

³³ Akjòn Jesús, isíkáfa'tá-la, iskotsíjen-la x̄ita ra kotá'yá'ta-la, tsakátikò Pedro. Kitsò-la:

—T̄isi'taxín-ná jì x̄ita-ní. Nga mì tsa jè k̄jóbítsjen-la Nainá níkitsjin; ta k̄jóbítsjen 'tse x̄itaá tjiníkítsjin.

³⁴ Jesús kiichja-la x̄ita ra kotá'yá'ta-la kò x̄ita ra tjingi-la. Kitsò-la:

—Tsa yá ra mejèn-la ya k̄jji'ta-na, kì t̄i tsja jè k̄jòbinachon-la 'sín-ni kindá. Katak̄h̄k̄joa-la k̄johi'in ra k̄tojìn koni tsa 'bamijìn jngo krò ra t̄ijè k̄iyá'ta-ni, kò katanchrabá'ta-na. ³⁵ Nga ta yá x̄ita-ni ra mejèn-la nga mì mé k̄johi'in k̄tojìn jè k̄jòbinachon-la, ta isaá siìjchija jnchro; tanga jè ra tsjá k̄jòbinachon-la nga katachija ra ta ngat̄jì tsá'an, kò ra ta ngat̄jì 'tse 'én x̄itse-la Nainá ra nda tsò, ta isaá jnchro k̄itjokajìn k̄johi'in nga nda k̄ijna-ni askan-nioo. ³⁶ ¿Mé ra kijne-la jngo x̄ita, n̄i'sín 'se ijye-la nga'tsì tsajmì ra tjín i isà'nde, tsa siìjchijaá-ni inìma-la? ³⁷ Nì

ta mé ra ma k_iichjítjì-ni x_ità nga ma k_ijnakon inìma-la. ³⁸Jè ra k_osabà-la a'ta tsa'an k_o a'ta 'tse 'én-na ya ngixkon j_nà x_ità jé ra mì tsa kjoakixi 'sín, t_i'koaá k_osabá-na ra a'ta 'tse, 'an ra l'ndí-la X_ità xin-la ijo-na, 'kia nga k_j'í india-na nga k_jíhiko kjoajeya-la Na'in-na k_o j_nà ikjalì tsje-la Nainá.

9 ¹Jesús kitsó-isa:
—Ngi kjohixií ra xin-no, títsajnajíin i'ka ijndí x_ità ra mì k_i kiyá skanda 'kia nga ske jè Nainá nga ngi k_oó nga'nó-la k_j'í katéxoma.

Kó'sín nga jahatjìya jngohíjta-la Jesús koni 'sín 'ki

(Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36)

²Ra ma jon n_ichjin Jesús kiikoó jè Pedro, k_o Jacobo k_o Juan. Ta j_nà kiiko'taxìn nga kiikomijno jngo nindo ra 'nó 'nga 'ki. K_o 'kia nga ijchò ya ijndáa, Jesús jahatjìya-la koni 'sín nga 'ki ya ngixkon j_nà x_ità-la. ³Jè nikje-la ra kjiya, 'nó fate tsatsijen k_o 'nó chraba kjomà. Tsin x_ità i isà'nde ra ma-la k_o'sín ta nda k_itsin nikje koni 'sín nga chroba kjomà. ⁴J_nà x_ità-la Jesús ra tjiko, t_i'koaá tsatsijen-la jè Elías k_o Moisés nga inchibáko Jesús. ⁵'Kiaá kiichja Pedro, kitsò-la Jesús:

—Maestro, ndaá-ni nga i títsajna-jin. Maá k_inda jàn-jin ni'ya tjikien, jngo ra tsaji, jngo ra 'tse Moisés, k_o jngo ra 'tse Elías.

⁶Jè Pedro tà 'koaá 'sín kitsò-ni, mì k_i t_i be-ni kó'sín kiichja, ta ngatjì-la 'nó itsakjòn nga jàn. ⁷'Kiaá 'ji jngo 'ngièn-la ifi ra tsikíjtsa'ma, k_o ya ajin ifi ina'yá jngo-la 'én ra kitsò:

—Jé rak_i l'ndí-na, k_o 'nó tsjake; jé t_iná'ya-la.

⁸'Kia nga iskotsijen india-ni x_ità-la, mì t_i yá kijtse-ni. Tà jè tajngoó Jesús síjna.

⁹'Kia nga ijye inchrabàjen-ni ya nindo, Jesús kitsjá-la kjohixi nga kitsò-la:

—K_i yá ra 'bènajmí-la jè kjoa ra ka'ya skanda 'kia nga kjoaáya-na a'ta 'tse kjobiya 'an ra l'ndí-la X_ità xin-la ijo-na.

¹⁰J_nà x_ità-la tsikí'maá j_nà kjoa k_i, k_o tsajoóya-ni nga kótsò-ni ra tsò nga kjoaáya-la. ¹¹Iskonangií-la Jesús. Kitsò-la:

—¿Mé-ni k_o'sín tsò-ni j_nà x_ità ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés, nga jè Elías tjínè-la nga k_j'í íjtòn?

¹²Jesús kitsó-la:

—Kixí kjoa, jé Elías k_j'í íjtòn, k_o jé s_ikíhijyondá ijye-ni nga'tsi x_ità. K_o t_i'koaá tikítsjen-te koni 'sín tsò xajon-la Nainá

nga 'an ra l'ndí-là Xità xin-là ijo-na tsee kjohi'in sikjiin-te, skanda kochrjengí-na xita. ¹³Tanga 'an, 'koaá xin-no, jè Elías ijyee 'ji-ní. Ko jñà xita 'koaá 'sín isikò koni 'sín kjomejèn-là ra jñà. Nga 'koaá 'sín tíchja xajon-là Nainá nga tjínè-là nga kò'sín kokama'tin.

**'Kià nga jè Jesús isinda-ni jngo ti ra inìma
'cho-là níí tjíjin inìma-là**

(Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43)

¹⁴Jesús 'kià nga ijchò-ni ñánda títsajna xita ra i'ka ra kotá'yá'ta-là, kijtse-ní nga kjín jchán ma-ni xita ra títsajnandi-là. Yaá títsajnajin i'ka xita ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés, nga 'ñó inçhibátikjòkò. ¹⁵Jñà xita, kó ra kijtse Jesús, tà 'koaá kjomà-là. Ta nditòón jngo jtín kiji nga kù síkjáya-là. ¹⁶Jesús iskonangií-là, kitsò-là: —¿Mé ra ta nda chitiya-no?

¹⁷'Kiaá kiichja jngo xita ra ya sijnajin. Kitsò:

—Maestro, jé i'ndí-na kà'fíikò-la. Inìma 'cho-là níí tjínajin ya inìma-là ra mì kì ma síkìchja. ¹⁸Ni'sín ta ñánda tjína 'kià nga tsabá'ño, yaá majndo'tá nangi kò ngi bachrjeé nachrá-xó tsa'ba, kò kjinene ní'ño, akjòn sijna tátája. Kíí kòkàxin-ila xita ra kotá'yá'ta-li nga katachrjekàjin ya inìma-là jè inìma 'cho-là níí, tanga mì kì koma-là kabachrjekajin.

¹⁹Kiichjaá Jesús, kitsò:

—Jìòn, xita ra mì kì nda makjiín-no ra a'ta tsa'an. ¿A ta 'aán kótijnako ki'ta-no skanda ta mé nichjin-nioo? ¿Kó'sín koma-ni nga chíkjoa-na kjoa ra 'nià jìòn? Nchrabáko-ná ijndí jè ndí ti.

²⁰'Kiaá kùkò jè ndí ti ya ngixkon Jesús; jè inìma 'cho-là níí, 'kià nga kijtse Jesús, 'ñó tsajndo'tá ya nangi nga 'ken-xìn jè ndí ti. 'Kià nga iskàtjen'ta nangi, ngi tsindoya'nde-ní kò itjo nachrá-xó tsa'ba. ²¹Jesús iskonangií-là na'in-là, kitsò-là:

—¿A kjotsee-ni nga kò'sín ma-là ti-lí?

Jè na'in-là kitsó-ní:

—Tí'saá-nì nga ndí ti itsé nga koma-là. ²²Jè inìma 'cho-là níí, kjokjín jchán 'ka síkàtjen-jin ya ajin ní'í kò kjokjín 'ka síkàtjen-jin-te ya nandá nga mejèn-là sù'ken. Tanga tsa ma-li mé ra ma síkij, jchahimatakón-nájin kò 'tjìn kjonda tísikò-nájin.

²³ Jesús kitsó-la:

—¿Mé-ni si-ni, tsa ma-li? Nga nga'tsi ra k_o inìma-la makjín-la, kitjasòn-la ta mé-nioo.

²⁴ Nditóón 'nó kiichja jè na'in-la ti. Kitsò:

—'Nó makjín-na, tìsik_o-isa-ná nga isa nda katakjin-na.

²⁵ 'Kia nga kijtse Jesús nga isaá kjìn in-chima xita, tsakátikoó jè inìma 'cho-la níí; kitsò-la:

—Ngaji, inìma 'cho-la níí ra mì kì ma nakjì k_o ra mì kì na'yí, 'aán kotíxin-la, títojin ya ijo-la ndí ti rakìi; kì tì tsja ya bitjàha'sen-jin-la.

²⁶ Jè inìma 'cho-la níí 'nó iskindaya k_o tsikítsajne ijo-la ndí ti 'kia nga itojin ya inìma-la. Yaá isijna'ta nangi jè ndí ti koni tsa ijye 'ken; skanda kjìn xita ra in-chikotsíjen-la, kitsò:

—Ijyeé 'ken.

²⁷ Tanga jè Jesús itsabá'nó tsja jè ti; iskimí'nga; akjòn tsasíjna kixi-ni.

²⁸ 'Kia nga 'jaha'sen ni'ya Jesús, jñà xita ra kotá'yá'ta-la iskonangií-la 'kia ta jñà tjíhijyo. Kitsò:

—¿Mé-ni ngajin mì kì kàma kànachrjekàjin-najin jè inìma 'cho-la níí?

²⁹ Jesús kitsó-la:

—Jè inìma 'cho-la níí ra k_o'sín 'són, 'kiaá bitjokàjin 'kia nga bitsa'beé k_o nga bitsachjeén a'ta 'tse Nainá.

'Kia nga jè Jesús 'bénajmíya india-nì kó'sín koma 'kia nga kiyá

(Mateo 17:22-23; Lucas 9:43-45)

³⁰ 'Kia nga kijì-ni ya i'nde rakìi, yaá tsatojin ya nangi Galilea, tà ngatjì-la, majìn-la nga xita ske; ³¹ nga jñà in-chibakón-ya-la xita ra kotá'yá'ta-la, nga kitsò-la:

—'An ra l'ndí-la Xita xin-la ijo-na, yaá kongatsja jñà xita, akjòn sù'ken-na. Tanga 'kia nga kijchò jàn nìchjin nga ijye kiyáa, kjoaáya-ina.

³² Tanga jñà xita-la, mì kì kjòchya-la 'én ra kokitsò-la. K_o mì kì kitsò ikon nga iskonangi-la.

Yá nì ra ma kíjna ítjòn

(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

³³ 'Kia nga ijchò ya naxindá Capernaum, 'kia nga ijye tsikítsajna aya ni'ya, Jesús iskonangií-la xita-la, kitsò-la:

—¿Mé ra ta nda chitiya-najìon 'kia nga inchinchrabé ya aya ndiyá?

³⁴ Xita-la tà jyò tsikitsajna, ta ngatji-la 'kia nga inchinchrabá ya ndiyá, yaá tsakátiya-ni yá xita xákjién ra tíjna ítjòn. ³⁵ 'Kiaá tsikijna Jesús; akjòn kiichja-la jñà ra tejò, kitsò-la:

—Tsa yá ra mejèn-la nga kójna ítjòn, ta isaá jnchro jè nangi katasíkjina ijo-la, kò katasísìn-la nga'tsì xita ra i'ka.

³⁶ Jesús iskábé jngo ndí ti, tsasíjna masen. Akjòn tsa'nga. Kitsò-la xita-la:

³⁷—Jè ra a'ta tsa'an skaábétjò jngo ndí ti koni jè ndí ti rakìi, koni 'aán-nì ra kjábétjò-na; kò jè ra skaábétjò-na mì tsa 'an ra kjábétjò-na, jé kjábétjò jè ra isikasén-na.

Kó'sín 'ya-la jè ra mì tsa kondra tíjna-ná, nga xita tsajién-ná

(Mateo 10:42; Lucas 9:49-50)

³⁸ Kiichjaá Juan, kitsò:

—Maestro, kà'yaá jngo-jin xita ra kò 'í-li bachrjekàjin inima 'cho-la nií ra tíjin ijo-la xita; kabatechjá-lajin, nga jè xita rakìi, mì tsa ya tsá'bako-ná.

³⁹ Jesús kitsò:

—Kì kò'sín batechjà-la. Nga mì kì koma askan kichjajno-na jè ra a'ta tsa'an tí'sín jngo kjoxxón. ⁴⁰ Jè ra mì tsa kondra tíjna-ná, xita tsajién-né. ⁴¹ Ta yá-ni ra a'ta tsa'an tsjá jngo chitsín-no nandá, ta ngatji-la nga xita-la Cristo 'mì-no, 'koaá xin kixi-no nga isaá tse kjonda-la Nainá sakò-isa-la.

Xita ra bí'tin-ná nga fatsji-jé

(Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2)

⁴² Tsa yá ra skanìjin jé, xita ra makjiín-la a'ta tsa'an, jñà ra kò'sín kjòn inima-la koni jñà 'tse ndí ixti, isaá-la nda-la tsa jè xita ra kò'sín 'siin, jngo najò natsí katasité'ñóngi ya ísìn, akjòn sikàtjen-ngi ya ajin ndáchikon. ⁴³ Tsa jè ndsií bátsji-jé-li, tichátjin. Isaá nda-ni nga kato-tsja 'ki nga kitjáha'siin ya ñándá nga kíjnakon jè inima-li, kò mì 'koa-nì tsa tíjn nga jò ndsií nga 'kín ya ñándá nga tíjn kjohi'in ra mì kì fehe'ta, ya ajin ni'í ñándá mì kì ma fi'tso, ⁴⁴ ya ñándá nga níkjíá biya jñà chindo kò ñándá títi ni'í ra níkjíá fi'tso. ⁴⁵ Tsa jè ndsaki bátsji-jé-li, tichátjòn-ti. Isaá nda-te-ni tsa kato ndsakò 'ki nga kitjáha'siin ya ñándá nga kíjnakon jè inima-li, kò mì

'koa-ni tsa tjin ngajò ndsakì nga 'kín ya ajin ni'í ñánda nga tjin kjohi'in, ⁴⁶ya ñánda nga níkjíá biya jñà chindo kò ñánda títi ni'í ra níkjíá fi'tso. ⁴⁷Kò tsa jè xkìn bátsji-jé-li, tináchrji. Isáá nda-ni ní'sín ta jngo-ni xkìn nga kitjáha'siin ñánda nga tibatéxoma Nainá kò mì 'koa-ni tsa tjin ngajò xkìin nga 'kín ya ñánda tjin kjohi'in ra mì fehe'ta ⁴⁸ya ñánda nga níkjíá biya jñà chindo kò ñánda títi ni'í ra níkjíá fi'tso.

⁴⁹'Nga'tsí-ni, yaá kojnchrajin ya ajin ni'í. ⁵⁰Jè naxa, nda-ní; tanga tsa 'kia mì kì tì jnchra kama-ni, ¿kó'sín siko-la nga ma kojnchra india-ni? Tjatsjio nga katafichjin-la kjotsjacha ra tjin-no kò xàngioo koni 'sín nga fichjin-la tsajmì ra ma chine 'kia nga tjin-la naxa mé-ni nga 'nchán kitsajnakoo xàngioo nga jngó jngó-no.

**Kó'sín tsakón-ya Jesús a'ta 'tse xita ra ijye
ixan ra tsjin-ni xákjién**

(Mateo 19:1-12; Lucas 16:18)

10 ¹Jesús itjodin-ní ya naxindá Capernaum, nga kijì ya ján nangi Judea, kò kijì ya nangi ra kijjna ya ajton ndáje Jordán. India kjokjin'ta-ilá xita kò tsikí'tsia nga tsakón-ya-la koni 'sín 'sín kí'ta. ²Ijchò kincha'ta chrañaá i'ka-la xita fariseo nga mejèn-la skoóndacha-la; iskonangi-la, kitsò-la:

—¿A tji'nde-la ra xita 'xin nga ma jngó kjá tsjin-ni jè chjoón-la?

³Jè Jesús kitsó-la:

—¿Kó'sín tsakón-ya-no Moisés?

⁴Kitsó xita kii:

—Moisés kitsjá'nde-ní nga ma jngo xajon koaajna masen xita nga tsjin-ni xákjién.

⁵Jesús kitsó-la:

—Moisés, kíi kò'sín tsikínda-ni kjotéxoma rakii ta ngatji-la nga 'ño tájajín tjin iníma-najìon. ⁶Tanga 'kia nga tì'sa isinda isà'nde, “kò chjoón kò 'xiín tsikínda Nainá. ⁷'Koaá ma-ni nga jè xita 'xin, 'kia nga kixan, tsjin jè na'in-la kò tsjin jè na-la; ta jè chjoón-la kíjnakò. ⁸Kò, jngoó ijo kama-ni ta ngajò.” Mì tsa tì jò ma-ni 'kia nga ijye kábixan; tà jngoó ijo kama-ni. ⁹'Koaá ma-ni nga mì kì ma nga jñà xita sìtsjin-ni xákjén jñà ra jè Nainá síjngo.

¹⁰ 'Kia nga ijchò-ni ni'ya-la jñà xità ra kotá'yá'ta-la Jesús, iskonangií india-ila ra tijè-ni kjoa kii. ¹¹ Jesús kitsó-la:
—Jè xità ra tsjín-ni chjoón-la kò kj'íi chjoón kixan-ko india-ni, kjoa chijngí tísín. ¹² Kò tsa jè chjoón tsjín-ni 'xin-la kò kj'íi 'xin kixan-ko india-ni, tì'koaá kjoachijngí tísín-te.

'Kia nga jè Jesús isìchikon'tin ndí ixti

(Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17)

¹³ Jñà xità 'jiikó-la ndí ixti jè Jesús mé-ni nga kátá'ta-la tsja. Tanga jñà xità ra kotá'yá'ta-la Jesús mì kì kitsjá'nde-la. Tsakátiko-ní jñà ra 'jiikó ndí ixti. ¹⁴ 'Kia nga kijtse Jesús, kjojtí-la, kitsò-la:

—Tì'nde-la jñà ndí ixti nga katanchrabá'ta-na. Kì jìòn batechjà-la. Nga jñà xità ra kò'sín tjín inìma-la koni 'tse jñà ndí ixti, ijyee 'tsee nga'tsì kjonda ra tjín ya ñánda nga tíbatéxoma Nainá. ¹⁵ Ngi kjohixí ra xian-no, jè ra mì kì kò'sín tjín inìma-la koni 'tse jñà ndí ixti nga skaábé kjonda-la Nainá nga jè katatéxoma-la, mì kì koma kjoaha'sen ya ñánda nga tíbatéxoma Nainá.

¹⁶ Akjòn Jesús tsa'nga ndí ixti; tsakásòn-la tsja nga isijé-la Nainá nga katasìchikon'tin jñà ndí ixti kii.

'Kia nga jngo xità ti ra 'ñó nchíná tsakáko Jesús

(Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30)

¹⁷ 'Kia nga ijye tífi india-ni Jesús, jngo xità ijchòtjngi-la ra 'ñó tjen. Tsa-sèn-xkó'nchi'tá-la; akjòn iskonangi-la; kitsò-la:

—Maestro, ra xità nda 'mì-li, ¿mé ra 'siaan nga ma 'se-na kjobinachon ra mì fehe'ta skanda ta kjiá-nio?

¹⁸ Jesús kitsó-la:

—¿Mé-ni nga xità nda 'mì-ná? Nga tsìn jngo xità ra nda; ta jngoó jè Nainá ra nda xità. ¹⁹ Ijyee tjjin-li kótsò kjotéxoma: “Kì kjoachijngi 'nì; kì xità nì'kin; kì chijé 'nì; kì 'én ndiso fanè-la xità ra kj'íi; kì chòndača-jìn; nda jchaxkín na'in-li kò na-li.”

²⁰ Jè xità kitsó-ní:

—Maestro, tísihítjasòn ijye-ná nga'tsì kjoa kii kó nga tísíjchá jjo-na.

²¹ Jesús tsjakeé kjomà, isko'án-ní, akjòn kitsò-la:

—Jngo kjoa chija-li ra 'sjin. Tìkatina ijyi nga'tsì tsajmì ra tjín-li. Kò jè tòn, tìka'bí-la jñà xità ra ima títsahijyo,

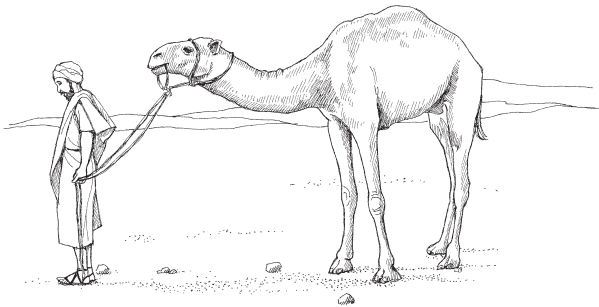
mé-ni nga tse kjonda 'se-li ya ján ngajmi. Kò akjòn nchrabátjìngi-ná.

²² Jè xitá rakii, 'nó 'cho kjomà-la 'kia nga kií'nchré 'én kii. 'Nó ba ki'se-la nga kijì-ni, ta ngatjì-la nga 'nó nchiná.

²³ Jesús jngo tjandi iskotsíjen, kitsò-la xitá ra kotá'yá'ta-la: —'Nó chjá kama-la ra xitá nchiná nga kjoaha'sen ñánda nga tíbatéxoma Nainá.

²⁴ Jñà xitá ra kotá'yá'ta-la Jesús, 'kia nga kií'nchré 'én kii, tà 'koaá kjomà-la. Tanga jè Jesús india kitsò-ila:

—Jìon ra i'ndí-na xin-no, taxki i'in koma-la xitá ra kjoanchiná-la bá'ta ikon nga kjoaha'sen ñánda nga tíbatéxoma Nainá. ²⁵ 'Nó chjá kama-la nga kjoaà'sen-jin ya ñánda nga tíbatéxoma Nainá; skanda isaá-la chiba chjá kama-la jngo cho camello nga kjoaà'sen-kjá ya ñánda nga tì'xá nindo ra tjahiña-ni nikje.

Cho camello

²⁶ Jñà xitá-la Jesús, isaá ta 'nó kjóxkón-isa-la. 'Kiaá kitsò-la xákjién:

—¿Yá xitá ra koma kitjokajin kjohi'in tsa'koa?

²⁷ Jesús iskotsíjeén-la, akjòn kitsò-la:

—Ra ta jñà xitá mì kì koma-la; tanga Nainá, komaá-la ra jè; nga ra a'ta 'tse Nainá ma ijye-ní ta mé kjoa-nioo.

²⁸ 'Kiaá kiichja Pedro nga kitsò:

—Ra jin, kijmitákon ijyeé-nájin nga'tsi tsajmì ra tjín-nájin, kò jíí timatjìngi-lajin.

²⁹ Jesús kitsò:

—'Koaá xin kixi-no, nga'tsi xitá ra isíkítsajna ni'ya-la, 'ndse, ndichja, na-la, na'in-la, chjoón-la, ixti-la kò nangi-la ra ta

'an ngatjì-na kò jè ngatjì-là 'én xit̄se-là Nainá ra nda tsò ³⁰ i a'ta nangi, jngo sindo 'ka kò'ki t̄jábé ngajo-ila, ra ni'ya 'mì, ra 'ndse, ra ndichja, na-là, ixti-là kò nangi-là, ni'sín koj̄tike xit̄a nga koaàt̄j̄ngi-là. Tanga jè isà'nde ra sa nchrabá, 'seé-là kjobinachon ra mì fehe'ta ni t̄a kjiá-nioo. ³¹ Tanga k̄jín xit̄a ra j̄nà t̄ítsajna ít̄jòn 'ndi 'ndi-ni, j̄nà k̄ítsajna t̄j̄ngi askan-nioo; kò j̄nà ra t̄ítsajna t̄j̄ngi 'ndi 'ndi-ni, j̄nà k̄ítsajna ít̄jòn-ni askan-nioo.

Jesús 'bénajmí ra ma-ni jàn 'ka kó'sín koma'tin 'kia nga kiyá

(Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34)

³² Jesús, tsá'ba ít̄jòn-là xit̄a-là nga in̄chifi ya ján naxindá Jerusalén. J̄nà xit̄a ra t̄j̄ngi-là, tà in̄chimaxkón-là 'kia nga in̄chifi. J̄nà xit̄a-là ra tejò ma-ni india kiichja'taxìn-là, ak̄jòn tsi'kénajmí india-là mé kjoa ra 'sa kókama'tin. Kitsò-là:

³³ —'Ndi 'ndi-ni, yaá in̄chimangié ya naxindá Jerusalén; 'an ra l'ndí-là Xit̄a xin-là ijo-na, yaá kongatsja j̄nà xit̄a ít̄jòn-là na'mì kò j̄nà xit̄a ra bakón-ya k̄jotéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés, kò j̄nà kókitsò nga bakén-na nga kiyáa, kò yaá s̄iingatsja-na ya ajin-là xit̄a ra mì tsa xit̄a Judío, ³⁴ kò j̄nà xit̄a k̄i, s̄iisabà'tiín-na, kííchrájno-na, kojá-na, ak̄jòn s̄i'ken-na. Tanga ra koma jàn nichjin kjoaáya india-na.

Kjoa ra jè Jacobo kò Juan isijé-là Jesús

(Mateo 20:20-28)

³⁵ Jacobo kò Juan, ixti-là Zebedeo, ijchò kincha'tá-là Jesús, kitsò-là:

—Maestro, mején-najin nga kò'sín 't̄iín jè k̄jonda ra sijé-lajin.

³⁶ Jesús iskonangi-là, kitsò-là:

—¿Mé ra mejèn-no nga tsja-no?

³⁷ Jacobo kò Juan kitsó-ní:

—'Kia nga ijye t̄jibatexomi ya ján ngajmi, ki'nde-nájin nga ya k̄ítsajna'ta-lajin, jngo t̄ikíjna'ta-nájin ya nga kixi-li kò jngo t̄ikíjna'ta-nájin ya ngaskoán-li.

³⁸ 'Kiaá kitsò Jesús:

—Mì k̄i 'ya jìòn mé ra níjé. ¿A maá kotojìòn jè k̄johi'in ra 'an kotojian? Kò, ¿a maá kò'sín k̄it̄jáha'sen-jion k̄johi'in ra 'an kjoáha'sen-jiaan?

³⁹ Kitsó j̄nà xit̄a k̄i:

—Jon, maá kotojin-jin.

'Kiaá kitsò-la Jesús:

—Kixí kjoa, maá-la kotojìon kjohi'in; kò skanda

kitjáha'sen-jion jè kjohi'in ra 'an kotojian; ⁴⁰tanga mì tsa 'an bakò-na nga tsja'ndé-no nga ya kitsajna'ta-ná ya nga kixi-na kò ya ngaskoán-na. Jñà i'nde kii, ta jñá títsajna-la jñà ra kò'sín ijye itjahájin.

⁴¹'Kia nga kíi'nchré jñà xita-la Jesús ra i'ka ra ngi te ma-nioo, kjojtíi-la koni 'sín kitsò Jacobo kò Juan. ⁴²Tanga jè Jesús kiichjaá-la, kitsò-la:

—Ijyeé 'ya-nájìon nga jñà xita ra si'ta xá ya naxindá ra tjin ya isà'nde, 'koaá 'sín batéxoma koni tsa jñà ma ni-la xita naxindá. Kò jñà xita ra isa 'nga títsajna, koó kjotéxoma-la beton-ni jñà xita. ⁴³Tanga ra a'ta tsajìon mì kì tjinè-la nga kò'sín kokama. Jè ra mejèn-la nga 'nga kijná, ta isaá jnchro jé katabasikò'ta-no; ⁴⁴kò jè ra mejèn-la kijná ítjòn-no, ta isaá jnchro jè katama chi'nda-no. ⁴⁵Nga 'an ra I'ndí-la Xita xian-la ijo-na, ti'koaá mì tsa ki xá 'jii-na nga 'an nda kitjasòn ítjòn-na. Kii xá 'jii-na nga 'an jnchro nda sihitjásòn ítjòn-la xita, kò nga tsja ijo-na nga kjin xita kitjojin kjohi'in nga 'an kichjiti ngajo-la jé-la.

Kó'sín isinda-ni Jesús jè xita xka ra 'mì Bartimeo

(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

⁴⁶'Kia nga ijchò ya naxindá Jericó, 'kia nga ijye inçhibitjojin ya najnchra, tjiko xita-la ra kotá'yá'ta-la kò kjin xita tjingi-isa-la. Ya andi ndiyá, jngo xita ima tijná ra xka ra 'mì Bartimeo, ti-la xita ra 'mì Timeo, nga tísjé kjotjò ton. ⁴⁷Jè xita xka rakii, 'kia nga kíi'nchré nga jé Jesús ra Nazaret i'nde-la tífi, nditoón kiichja-la, kitsò-la:

—jJesús, ji ra ya nakjoá-ni tje-la xitaxá ítjòn ra tsi'kin David, jchahimatakón-ná!

⁴⁸Kjin xita tsakátiko Bartimeo nga jyò katijna. Tanga jè Bartimeo isaá ta 'ñó kiichja-isa. Kitsò:

—Ji ra ya nakjoá-ni tje-la xitaxá ítjòn ra tsi'kin David, jchahimatakón-ná.

⁴⁹'Kiaá tsasijna Jesús, kitsò:

—Tinákjoa-la.

Akjòn inakjoá-la jè xita xka. Jñà xita kitsó-la:

—'Nó 'tè-là takìn, tísítjìn, chja-ró-li Jesús.

⁵⁰ Jè xita xka, nditoón tsasítjen, tsachrje nachro sòn'nga-la, kii kasi'ta-la ñánda síjna Jesús. ⁵¹ Jesús iskonangií-la, kitsò-la:

—¿Mé ra mejèn-li nga sikó-la?

Jè xita xka kitsò:

—Ji Maestro, jé mejèn-na nga katatsíjen-na.

⁵² Jesús kitsò-la:

—'Tin-ni. Ki-ní nga kàmakjiín-li nga kamanda-ni.

Jè xita xka, nditoón tsatsíjen-ila, ko yaá kiitjingi-la koni 'sín ndiyá tífi Jesús.

'Kia nga jè Jesús 'jaha'sen-jin ya naxindá Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

11 ¹ 'Kia nga ijye ijchò chraña ya naxindá Jerusalén, ya chraña'tá-la jña naxindá ra 'mì Betfagé ko Betania, ya a'ta nindo Yá Olivo, Jesús isikasén jò xita ra kotá'yá'ta-la; ² kitsò-la:

—Tangiò ya naxindá itsé ra kijjna'ta ya ján. 'Kia kijcho, yaá síjna'ta'ño jngo ndí búrró i'ndí ra kjè sa yá bijnasòn-la. Chjijnda'ño, ko nchrabáko. ³ Tsa yá ra kjonangi-no, tsa kitsò-no: “¿Mé-ni koniko-no jè búrró?” ‘tin-la: “Jé-ró Jesús ra tíjna ítjòn kojheén-la. Askán-ró síikasén-ni.”

⁴ Kijí jña xita-la. 'Kia nga ijchò jngo ni'ya, yaá tjité'ño jngo búrró ya xatjo ni'ya ya aya ndiyá. Akjòn iskijnda'ño.

⁵ Tjín 'ka xita ra ya títsajna kitsò-la:

—¿Mé 'siaan-no, mé-ni ko'sín chjijnda'ño-no jè ndí búrró?

⁶ 'Koaá 'sín kitsò-la koni 'sín kitsò Jesús, ko kitsjá'ndeé-la nga kiiko. ⁷ 'Kia nga ijchòko ñánda tíjna Jesús, jña nikje-la xita kii tsakásòn-la ndí búrró. Akjòn tsikijnasòn-la Jesús.

⁸ Kjin xita tsakánda nikje-la ya aya ndiyá, ti'koa tjín xita ra chrja-la yá tsate ya ajin ijña ra tsakánda-te nga kijtsexkón Jesús.

⁹ Jña xita ra tíjtjòn ko ra tjingi, 'ño chja, nga inchtsò:

—Mé ta nda-la jè xita ra nchrabá ngajo-la jè Nainá. ¹⁰ Mé ta nda-ni nga jè kotèxoma ngajo-la xita jhínga-ná David. ¡Jeya katijna Nainá ya ján ngajmi!

¹¹ Jesús 'jaha'sen-jíin ya naxindá Jerusalén. Akjòn 'jaha'sen ya nditsin ingo ítjòn. Iskotsíjen kóho'ki nditsin ingo. Ko akjòn itjo-ni; kiiko xita-la ra tejò ma-ni ján naxindá Betania, tà ngatjì-la nga ijyeé kjòhixòn 'kia nga ijchò.

'Kia nga jè Jesús kitsjà 'én-la nga 'cho katama'tin jè yá-la to igo
(Mateo 21:18-19)

¹²'Kia ma nchijòn nga itjo india-ni ján naxindá Betania, kjòhojó-la jè Jesús. ¹³'Kiaá kijtse jngo yá-la to igo ra kjin síjna nga tjín-la xka. Kiì katsíjen-la a ijá-la to, tanga nimé to isakò-la; tà xkaá ra tjín-la. Nga mì tsa nichjin-la to 'kia. ¹⁴'Kiaá kitsò-la jè yá-la to igo:

—Ki tà tsja yá ra kjine-ni to-li ni ta kjía-nioo.
Jñà xita ra kotá'yá'ta-la Jesús kí'nchré 'én kiì.

Kjoa ra ki'sìn Jesús ya nditsin-la ingo ítjòn

(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹⁵'Kia nga ijchò ya naxindá Jerusalén, Jesús 'jaha'seén ya nditsin ingo ítjòn; akjòn tsikí'tsia nga tsachrje jñà xita ra ya inchibatína ko inchibatse ya nditsin-la ingo. Isíkafa tsakjàn jñà ímixa-la xita ra síkaatjya ton ko jñà íxile-la jñà ra batína nise paloma. ¹⁶Ko mì kì kitsjá'nde-la xita ra tsajmì batína nga 'jahako 'chá-la ya nditsin ingo. ¹⁷Akjòn tsakón-ya-la xita. Kitsò-la:

—Jè xajon-la Nainá, ¿a mí tsa ko'sín tjí'ta nga tsò: “Ni'ya-na, 'koaá 'sín kochjeén nga ya kichja'ta-na nga'tsi xita ra tjín nga tjíjtsa isà'nde”? Tanga jìòn i'nde-la xita chijé inchi'nià.

¹⁸Kíi'nchré jñà kjoa kiì jñà xita ítjòn-la na'mì ko xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés. Tsakátsjií-la

kó'sín s̄iiko nga koma s̄i'ken Jesús, tanga itsakjón-la, tà ngatjì-la nga k̄jín ma-ni x̄it̄a ra kií'nchré 'én ra tsakón-ya Jesús, ko tà maxkón-la jè kjotéxoma ra bakón-ya. ¹⁹'Kia nga ijye kjòjñò, Jesús ko x̄it̄a-la itjòjin-ní ya nax̄indá Jerusalén nga kiji-nì.

Kó'sín nga ta sasaá kixì jè yá-la to igo ra tsin-la to

(Mateo 21:20-22)

²⁰Ra ma nchijòn, 'kia nga tajñòya, yaá 'ja india-nì ya ñánda nga s̄jna yá-la to igo; kijtse-ní nga ijye kixì yá-la ko kóho'ki skanda kjama-la. ²¹Jè Pedro ítsjeén-la koni 'sín kitsò Jesús. 'Kiaá kitsò-la:

—Maestro, chítsijen-la jè yá-la to igo ra inakjoájno-la jì ngojñá. Ijyeé kixì.

²²Jesús 'kiaá kiichja; kitsò:

—Katakjiín-no a'ta 'tse Nainá. ²³'Koaá xin kixì-no, tsa yá ra kitso-la jè nindo rakii: “Tixín ijndí; ya tikátjen-jin ijo-li ya ajin ndáchikon.” Tsa mì tsa tà jò tjín-la inima-la 'kia nga kokitso, tsa ngi kixì kjoa nga tjíngo ikon, 'koaá 'sín koma koni 'sín kitso. ²⁴Kií ko'sín xin-no nga'tsì-no, 'kia nga mé ra sijé nga kinákjoa'ta-la Nainá, 'koaá 'sín katakjiín-no koni tsa ijye itjábé-no jè ra inchinjé, mé-ni nga 'ki-no. ²⁵Ko 'kia nga kinákjoa'ta-la Nainá tijchaà'ta-la jé-la xàngioo mé-ni jè Na'ín-no ra tjína ján ngajmi, ti'koaá sihijcha'ta-no jé ra tjín-no. ²⁶[Tanga tsa mì kì sijcha'tà-la jé-la x̄it̄a xàngioo, ti'koaá mì kì sihijcha'ta-no Na'ín-ná ra tjína ngajmi jñà jé ra tjín-no.]

Kjotéxoma ra jè Jesús tjín-la

(Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8)

²⁷Jesús ijchó india-ni ya ján Jerusalén. 'Kia nga tsá'ba ya nditsin ingo ítjòn, 'jií kíncha'tá-la jñà x̄it̄a ítjòn-la na'mì, ko x̄it̄a ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés, ko x̄it̄a jchínga 'tse x̄it̄a Judío; ²⁸iskonangi-la, kitsò-la:

—Ko'tín-nájin, ¿mé kjotéxoma ra tsjá'nde-li nga ko'sín 'nì? ¿Yá ra kitsjà-li kjotéxoma kii?

²⁹⁻³⁰Jesús kitsó-la:

—Ti'koaá 'an, jngo 'én skonangi-no: ¿Yá ra kitsjà-la kjotéxoma jè Juan nga tsatínda x̄it̄a? ¿A jé Nainá ra tjína ngajmi, o ra ta x̄it̄a-ní? Ko'tín-ná jiòn, akjòn 'kia koxín-no ra 'an, yá ra kitsjà-na kjotéxoma koni 'sín 'siaan.

³¹ 'Kiaá tsajoóya-ni, kitsò-la xákjién:

—Tsa kixé: “Jé Nainá ra tǐjna ngajmi”, kií-la 'sín kitsò-ná: “¿Mé-ni nga mì kjokjiín-najìon?” ³² Kò tsa kixé: “Xìtaá kitsjà-la kjotéxoma...”

Tanga jǎa xìta naxindá itsakjòn-la, tà ngatjì-la nga jǎa xìta, 'kooá 'sín makjiín-la nga jè Juan, ngi jé Nainá kiichja ngajo-la.

³³ Jǎa xìta kiì kitsò-ní:

—Mì kì 'ya-jin.

Kò jè Jesús kitsò-la:

—Tì'kooá 'an, mì kì koxín-no yá ra kitsjà-na kjotéxoma koni 'sín nga 'siaan.

Kjoa mangàsòn 'tse xìta ra tsikítje to uva ra 'cho síxá

(Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19)

12 ¹ Tsikí'tsia Jesús nga tsi'kénajmíya kjoa ra ma mangàsòn-kjo. Kitsò:

—Jngo xìta tsikítjejin to uva ya nangi-la, kò akjòn tsikíchjàndi-la, kò tsikínda jngo i'nde ñánda nga kitjo jè nandá-la to uva. Tì'kooá tsikíndaá jngo ni'ya ra tsikísòn'nga mé-ni nga ma kòkinda-ni nga'tsìdò. Akjòn isikiña-la jè nangi-la jǎa xìta, mé-ni nga síxáko-ni. Kò akjòn kjiín kiji ni-la nangi rakìi. ² 'Kia nga ijchò nichjin-la nga kjójchá to uva, jè ni-la nangi isìkasén jngo xìta chi'nda-la nga 'ji síjé ra jè bako-la nga tjábé chiba-la 'tse tsajmì ra kjójchá. ³ Tanga jǎa xìta ra isíxájin nangi, tà iskajàn-kò-ní; tà isìkasén tiyaá-ni. ⁴ Jé ni-la nangi isìkasén ijngo xìta chi'nda-la. Tì'kooá tà najoó tsikínè-te, ngi kitíi skò, 'ñó kijtseton. ⁵ Jè ni-la nangi ijngo-isa isìkasén xìta chi'nda-la. Jè rakìi, isì'ken-ní. Kjin isìkasén-isa xìta chi'nda-la, tanga tjín ra iskajàn-kò, kò tjín ra isì'ken.

⁶ Jè ni-la nangi ta jngoó xìta tǐjna-isa-la; tà jé-ní ra ti-la ma, jè ra 'ñó tsjake; tì'kooá isìkasén-te, kitsò: “Skexkón-la ra jè ti-na.” ⁷ Tanga jǎa xìta ra inchisíxá-jin nangi, tsajoóya-ni, kitsò-la xákjién: “Jé-la rakìi ra 'tse kitsò-la nangi, si'keén mé-ni nga tsajién 'kín ijye-lá nangi.” ⁸ Akjòn itsabá'ñó nga isì'ken. Tsachrjejin ijo-la ya ñánda tjín to uva.

⁹ ¿Kó bixó jìon? ¿Jè ni-la nangi, mé ra sìiko jǎa xìta kii? Kj'íi-la nga kj'íi sí'ken jǎa xìta kii, akjòn kj'íi xìta sìngatsja nangi-la ñánda tjín-la to uva.

¹⁰ ¿A skanda kjeé chitá'yá jìon jè xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá ñánda tsò?:

Jè najo ra tsachrjengi jñà xit̄a ra bínda chrj́o,
jé tíma-ni najo nga'ñó ra síjna ítjòn ya nga chrj́angi-la
ni'ya.

¹¹ Jé Nainá ra ko'sín tí'sín.

Ko ta maxkón-ná 'kia nga 'yeé jñà kjoa k̄i.

¹² Jñà xit̄a k̄i, mején-la jtsaba'ño jè Jesús, nga kiyyaá-la jè
kjoa mangásòn ra tsi'kénajmí Jesús, nga kondra 'tse-ní koni
'sín nga kitsò. Tanga jñá itsakjòn-la xit̄a naxindá; ta kitsjín
jnchro, akjòn kijì-ni.

Kjoa 'tse ra machjítjì tsajmì

(Mateo 22:15-22; Lucas 20:20-26)

¹³ Jñà xit̄a k̄i, iskanìtjìngí i'ka-la Jesús xit̄a Fariseo ko xit̄a
'tse Herodes nga mejèn-la sakò-la kó'sín s̄ik̄o nga koàngi.

¹⁴ Xit̄a k̄i, kitsó-la:

—Maestro, 'ya-nájin nga 'én kixí 'bènajmí. Ko, mì tsa ki
nikindí tsa kótsò-li jñà xit̄a. Mì k̄i tsa chjaájin ko mì k̄i tsa
ya chitsjén-jn̄i xit̄a. 'Koaá 'sín kixi 'bènajmíyí koni 'sín tjín
ndiyá-la Nainá. ¿A ndaá tjín nga kichjítjé tsajmì a'ta 'tse
César, xit̄axá ítjòn-la xit̄a Roma, o ra majìn-ní? ¿A kichjì-ná o
ra mì k̄i kichjé?

¹⁵ Tanga Jesús kjòchiyaá-la nga jò tjín inìma-la xit̄a k̄i;
kitsó-la:

—¿Mé-ni nga 'an mejèn-no chìnòcha-ná? Nchrabáko
jngo-ná ton, mé-ni nga ske-na kó'ki.

¹⁶ 'Kiaá kiik̄o jngo-la ton. Jesús kitsó-la:

—¿Yá 'tse isén ko 'í ra tjí'ta?

Kitsó-la:

—'Tseé jè César, jè ra xit̄axá ítjòn-la xit̄a Roma.

¹⁷ 'Kiaá kitsò Jesús:

—'Tì-la César jè ra 'tse César ko 'tì-la Nainá jè ra 'tse Nainá.
Tà kjóxkón-la 'kia nga kí'nchré koni 'sín kitsò Jesús.

Kó'sín nga kiskonangi jñà xit̄a Saduceo kjoa

'tse ra faháya india-ila mi'ken

(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40)

¹⁸ Jñà xit̄a saduceo ijchòtjìngí-la ñánda tjína Jesús. Jñà xit̄a
k̄i mì k̄i makjín-la nga ma faháya-ila jñà xit̄a ra ijye 'ken.
Iskonangi-la Jesús, kitsó-la:

¹⁹—Maestro, Moisés, 'koaá 'sín tsakájna xajon: Tsa 'kia jngo xita 'xin kiyá ra mi kì 'se-la ixti ko chjoón-la, jè ra ma 'ndse mi'ken, jé kixan-ko india-ni chjoón-la 'ndse, mé-ni nga kata'se-la ixti, jè ra ya kichja-ni a'ta 'tse ndí mi'ken. ²⁰'Koaá 'sín kjomà jngo 'ká, ñánda ito ma-ni xita ra 'ndse joó. Jè ra títina íjtòn, ixan-ní, tanga mi kì ki'se-la ixti; ta 'koaá 'sín 'ken. ²¹Jè ra ma-ni jò, jé ixan-ko chjoón-la 'ndse. Tì'koaá 'keén-te. Mì kì ki'se-te-la ixti. 'Koaá tì'sín kjomà ra ma-ni jàn. ²²Ko ta ngásòn kjomà kó nga ito xita kii. Nijngo ra ki'se-la ixti. Nga ijyeh'e'tà-ni kjoa, 'keén-te jè chjoón. ²³'Kia nga tsa kjoaáya-ila jñà xita ra ijye 'ken, [koni 'sín sii], ñáa-ni xita kii ra koma kjòn-ni chjoón-la, nga ixan-ko ijyee kó ito.

²⁴'Kiaá kiichja Jesús, kitsò-la:

—Jìòn, kíí koma-ni nga maskáya-no nga mi kì 'ya jìòn kótsò jè xajon ra títita 'én-la Nainá ko mi kì 'ya jè nga'ño ra títin-la Nainá. ²⁵'Kia nga kjoaáya-ila mi'ken, mi tsa tì kjoabixan 'se-ni. Nga 'koaá 'sín kjòn koma jñà xita koni jñà ikjali-la Nainá ra títin ya ján ngajmi. ²⁶Jè kjoa 'tse mi'ken nga kjoaáya-ila, ¿a kjeé fatsjijin jìòn xajon-la Moisés ya ñánda tíchja 'tse yá na'yá ra títì? Nainá kitsó-la Moisés: “'An-ná ra Nainá-la tsò-na Abraham, Isaac, ko Jacob.” ²⁷Jè Nainá mi tsa 'tse mi'ken-jìn. 'Tseé xita ra títisajnakon. Jìòn jìòn, taxki 'ño maskáya-no.

Jè kjotéxoma-la Nainá ra 'ño títina íjtòn

(Mateo 22:34-40)

²⁸Jngo xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés kí'nchré-la Jesús nga nda kiichja 'kia nga inchijoókjo. Ijchòkasi'ta chrañaá-la, akjòn iskonangi-la, kitsò-la:

—¿Ñáa-ni kjotéxoma-la Nainá ra títina íjtòn?

²⁹Kiichjaá Jesús, kitsò-la:

—Jè kjotéxoma ra títina íjtòn tsò-ní: “Tíná'ya xita Israel, jè Nainá-ná ra títina íjtòn-ná, ta jè ta jngoó-ni ra títina íjtòn-ná. ³⁰Ngi koó iníma-li, ko ngi koó kjobinachon-li, ko ngi koó kjobítsjen-li, ko ngi koó nga'ño ra títin-li nga tsjacha 'tíin jè Nainá ra títina íjtòn-li.” Jé rakii kjotéxoma ra 'ño títina íjtòn. ³¹Jè ra ma-ni jò tsò-ní: “Ko'sín tsjacha 'tíin xita xàngii koni 'sín nga tsjacha ijo-li.” Mì tì mé títin-isa-ni kjotéxoma ra isa xkón títin koni jñà kii.

³²Jè xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá kitsó-ní:

—Nda t́jín, Maestro. K̄johixi-ní koni 'sín kanakj́. Nga jngoó ma-ni Nainá, k̄o m̀i t̄i yá t́jín-ni ra k̄j'íí. ³³Ko nga isaá chj́-lá nga jè Nainá, nga ngi koó inìma-ná, k̄o ngi koó k̄jòbítsjen-ná k̄o nga ngi koó nga'ño-ná nga tsjacha 'sieén, k̄o nga t̄i'koaá tsjacha 'sieén xàngieé koni tsa t̄ijè-nì ijo-ná. Isaá chj́-lá koni j̀nà nga'tsì cho ra mangatsja Nainá nga t̄i ya asòn ímixa tsje-lá.

³⁴Jesús, 'kia nga kijtse nga ndaá kiichja jè x̄itá ra bakón-ya k̄jotéxoma-lá Nainá, kitsó-lá:

—M̀i t̄i tse chija-li koni 'sín nga Nainá kotéxoma-li.

Ko, n̄i-t̄i-yá ra k̄j'ó'ño-ni ikon nga iskonangi-isa-lá.

Nánda 'ji-nì t̄je-lá jè Cristo

(Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44)

³⁵Jesús, 'kia nga t́bakón-ya ya nd̄itsin ingo ít̄jòn, iskonangi-ní, nga kitsò:

—¿Mé-ni kotsò-ni j̀nà x̄itá ra bakón-ya k̄jotéxoma-lá Nainá nga jè Cristo [ra xá s̄ikasén-ni Nainá] nga yaá nchrabá-nì t̄je-lá a'ta 'tse x̄itaxá ít̄jòn ra tsì'kìn David? ³⁶Nga jè David, k̄íí 'sín kitsò nga isìch̄iya-lá jè Inìma Tsje-lá Nainá:

Jè Nainá kitsó-lá jè ra t̄jna ít̄jòn-na:

“I t̄jna'tá-ná ya nga kixi-na

skanda 'kia nga ijye sikítsajnangia ya ndsaki

j̀nà ra x̄itá kondra-li ma.”

³⁷Jè David, tsa 'koaá 'sín kitsò-lá jè Cristo [ra xá s̄ikasén-ni Nainá] nga jé t̄jna ít̄jòn-lá, ¿k'ó'sín ma-ni nga t̄je-lá ma?

Nga'tsì x̄itá ra k̄jìn ma-nioo, ngi t́jín ikon nga 'nchré-lá Jesús koni 'sín nga bakón-ya.

Jesús tsakjajé'tin j̀nà x̄itá ra bakón-ya k̄jotéxoma-lá Nainá ra tsikínda Moisés

(Mateo 23:1-36; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

³⁸Jesús, 'koaá 'sín tsakón-ya-lá x̄itá. Kitsò-lá:

—T̄ikindaa ijo-no a'ta 'tse x̄itá ra bakón-ya k̄jotéxoma-lá Nainá ra tsikínda Moisés. Ra j̀nà, 'ño tsjake nga j̀nà bimako nikje ra ndajò k̄jòn. T̄i'koaá 'ño sasén-lá nga nda k̄jòn jchaxkón 'kia nga síkjáya-lá x̄itá ya ajin nd̄itsin. ³⁹Ko j̀ná bátsji íxile ra j̄jncha ít̄jòn ya ni'ya sinagoga nánda nga maxkóya x̄itá Judío, k̄o nga j̀nà kítsajna'ta ít̄jòn ímixa ya nánda nga bakjèn x̄itá nánda nga t́jín 'sí. ⁴⁰Ko fa'án-lá ni'ya-lá j̀nà ndí íchjín ra ijye

'ken 'x̄in-l̄a. Ak̄jòn sí taxk̄i tseé f̄ik̄o 'kīa nga 's̄ín kj̄ochik̄on, mé-ni nga nda x̄it̄a kit̄jongi-nì. J̄n̄à x̄it̄a k̄iì, isaá tse kj̄ohi'in 'ki-l̄a.

Ton ra kitsjà kjotjò chjoón jch'an ra 'n̄ó im̄a

(Lucas 21:1-4)

⁴¹ Jesús yaá tsikijna ya kixi-l̄a n̄anda t̄ijna kàxa ra sinchá ton 'tse ingo. Tíkots̄ijen-l̄a x̄it̄a nax̄indá kó's̄ín nga sík̄ihijyo jè ton. K̄jín x̄it̄a nch̄iná ra tse ton tsjá. ⁴² Ijchó jngo chjoón jch'an ra 'n̄ó im̄a. Jò ndí ton its̄iná tsik̄ihijyo ra chiba ch̄j-l̄a. ⁴³ Jesús kiichjaá-l̄a x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a, kitsò-l̄a:

—'Koaá xin kixi-no, jè chjoón jch'an rak̄i ra 'n̄ó im̄a, jé-ní ra isa tse ton kábijna, nda mí 'koa-ni koni j̄n̄à x̄it̄a ra i'ka. ⁴⁴ Nga nga'tsi j̄n̄à x̄it̄a ra t̄jín-l̄a ton, tà jé tsjá jè ra jnengi-l̄a, tanga jè ndí chjoón im̄a rak̄i, jngó kjá kátsjá ijyee nga'tsi ndí ton ra t̄ijna-l̄a ra t̄is̄jchá-ni ijo-l̄a.

'Én ra t̄ingí k̄okitsò-nì Jesús kó's̄ín nga k̄ixojen jè ingo ít̄jòn

(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

13 ¹'Kīa nga itjo-ni nd̄itsin ingo ít̄jòn Jesús, jngo x̄it̄a ra kotá'yá'ta-l̄a kitsò-l̄a:

—Maestro, ch̄itsijeén-l̄a, mé ta k̄jòn j̄n̄à najo k̄o mé ta nda k̄jòn j̄n̄à ni'ya.

²Kitsó Jesús:

—Nda ch̄itsijen-l̄a nga'tsi ni'ya i'i k̄iì. N̄i-t̄i-jngo najo-la s̄ihijyosón-ila xákjién. K̄ixojen ijyee nga'tsiò.

Mé k̄joxkón ra t̄jen k̄okama 'kīa nga machraña nga k̄je isà'nde

(Mateo 24:3-28; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

³'Kīa nga t̄ijna Jesús ya asòn'nga nindo Yá Olivo ya kixi-l̄a Ingo ít̄jòn, jè Pedro, Jacobo, Juan k̄o Andrés a'ta x̄ín kiichja-l̄a Jesús nga iskonangi-l̄a, kitsò-l̄a:

⁴—K̄o'tín-náj̄in, ¿k̄jiá-nioo nga k̄o's̄ín k̄okama j̄n̄à k̄joa k̄iì? ¿Mé k̄joxkón ra tsijen jch̄a-l̄a 'kīa nga ijye mejèn kit̄jasòn ijye j̄n̄à k̄joa k̄iì?

⁵Kiichjaá Jesús, kitsò-l̄a:

—Nda t̄ikindaa ijo-no mé-ni nga mì yá ra skoóndacha-no.

⁶K̄jín x̄it̄a kj̄'í ra jè 'í-na s̄ichjeén nga kit̄so: “'An-ná ra Cristo [ra xá isikasén-na Nainá].” K̄o k̄jín x̄it̄a skoóndacha-l̄a.

⁷Jìon, 'kia nga kiná'ya-la nga jndí ra ján tjín kjojchán, kì tà chjàn skon; xá 'koa' 'sín kama-ni, tanga kjè tsa ngi kjè kjòn jè isà'nde. ⁸Nga kil'tsiaá-la kjojchán xákjién jñà ra xitaxá ítòn títsajna ra inchibatéxoma ya naxindá i'li ra tjín i isà'nde nga skajàn-kjo. Kò jndí ra ján 'koa chón ta nga tíjngo isà'nde; kò 'seé kjinchrá. Jñà kjoa kii, ta jé-ní ra ma'tsia-ni ta nga'tsi kjohi'in ra 'se.

⁹Nda tikindaá ijo-no, nga yaá skan'ta-no xita ñánda nga tíjihyo xitaxá. Skajàn-koó-no xita ya aya ni'ya sinagoga ñánda nga maxkóya xita Judío. Kò ikoó-no ya ngixkon xitaxá ra batéxoma kò ñánda nga tíjihyo xitaxá ítòn, tà ngatji-la ra a'ta tsa'an. Jíon 'kiò 'én a'ta tsa'an. ¹⁰Machjeén-ni nga ítòn kobísòn 'én xitse-la Cristo ra nda tsò nga tíjtsa isà'nde. ¹¹'Kia nga iko-no nga sìngatsja-no ya ngixkon xitaxá, kì makájno-no kó'sín kinákjoaa. Kì jìon níki'sjen, nga 'koa' 'sín kinákjoaa koni 'sín nga kitsò-no Nainá, mì tsa jìon kí'tin-la ijo-no mé 'én ra kinákjoaa, jé Iníma Tsje-la Nainá ra kichja ngajo-no. ¹²Jñà nichjin kii, jè ra tjín 'ndse, tíjé 'ndse sìngatsja-ni ya ñánda nga katani'ken; jè ra na'in ma, tíjé sìngatsja-ni ti-la nga katabiya; jñà ra ixti ma, jñá sìngatsja na'in-la ya ñánda nga katani'ken-te. ¹³Nga'tsi xita kojtikeyé-no ra ta ngatji tsa'an. Tanga jè ra chíkjoa-la nga kixi kosen skanda 'kia nga kjehe'ta jñà kjoa kii, jè-ní ra kotojin kjohi'in.

¹⁴Tanga 'kia nga jchaá ya i'nde tsje-la Nainá, kjoa tjé ra kókama ra 'ño 'cho tjín ñánda mì kì bakèn-la nga kò'sín koma, [koni 'sín kitsò Daniel xita ra isichjeén Nainá nga kiichja ngajo-la]. (Ndaá katasijin-la jñà xita ra ma-la kotá'yá xajon.) 'Kia nga kókama jñà kjoa kii, jñà ra títsajna ya Judea, kata'fahachinga; ya katafi ya asòn nindo ján. ¹⁵Jè ra ya tjína ya asòn'nga ni'ya-la, kì tà chjàn bitjojen-ni; kì tà chjàn 'faha'sen ni'ya-la nga mejèn-la mé ra skaábé; ¹⁶kò jè ra ya tsá'bajin nangi-la, kì tà chjàn nchrabá-ni ya ni'ya-la nga kííxkó jñà nikje-la. ¹⁷Iíma-ró-ni jñà ndí íchjín ra i'ndí tjíhi'ma-la kò ra inchisíjchá ixti-xó jñà nichjin kii! ¹⁸Titsa'ba-la Nainá nga mì 'kia kókama 'kia nga nichjin-la cho 'nchán. ¹⁹'Kia nga kò'sín kókama jñà nichjin kii, 'ño tse kjohi'in 'se, ra kjè sa india koma skanda 'kia-ni nga tsikínda isà'nde Nainá skanda 'ndi-ni, kò ni-ti-kjíá kókama-ni askan-nioo. ²⁰Tsa mí-la jè Nainá kjohíxìn chiba jñà nichjin

kìi, niyá-la xítà ra kotojin kjohi'in. Tanga jè Nainá kjohíxìn chiba jñà nichjin kìi, ta ngatjì-la jñà xítà-la ra ijye kò'sín tjínda-la nga jè tsjahíjin.

²¹'Kia nga tsa yá ra kító-no: “¡Chítsijen-la, íí tíjna Cristo [ra xá isikasén-ni Nainá]!” kò tsa kító-no: “¡Chítsijen-la, yaá tíjna ján!” kì tà chjàn makjiín-no. ²²Nga xá kj'íí i'ka-ni ra ta xítà ndiso, ra Cristo kító-la ijo-la kò ra kító nga jñá síchjeén Nainá nga chja ngajo-la. Kjín kjoxxón ra tse nga'nó tjiko kòkòn kò sìikatsíjen, ra skanda skoóndachaá-la jñà xítà ra ijye tsjahíjin Nainá tsa ma ra sìiko. ²³Tikindaá ijo-no. Nga ijyeé tjen tí'bènájmí ijye-no nga'tsi kjoa kìi.

Kó'sín koma 'kia nga kj'íí india-ni I'ndí-la Xítà

(Mateo 24:29-35, 42-44; Lucas 21:25-36)

²⁴'Kia nga ijye koma askan-nioo, nga ijye koto nichjin 'tse kjohi'in, jè tsá'bí kojñó-ní, kò jè sá mì tí kì kohisen-ni. ²⁵Jñà nitse skatsangi-ní. Kò jñà nga'nó ra tjín ján ngajmi, kojtiyaá-la. ²⁶Akjòn jcha-na ra 'an ra I'ndí-la Xítà xin-la ijo-na, nga kjínchrabàjian ya ajin ifi, tseé nga'nó kò tseé kjoajeya ra tsa'an kjíhiko 'kia nga kj'íí. ²⁷Sikásén-na jñà ikjali-na nga kííxkóya xítà-na ra ijye 'an tsjahíjian, ya kóo jngo tjandi-la isà'nde kò nangi.

²⁸'Chítsijen-la jè yá-la to igo mé ra bakón-ya-ná; 'kia nga jñà chrja chí'ndé-la bí'tsia nga bí'jtsén-jno, ijyeé 'ya nga tímachrañaá cho ndabá. ²⁹'Koaá tí'sín tjín, 'kia nga jchaa nga kókama jñà kjoa kìi, katamachiyaá-no nga ijyeé tímachraña nichjin; ijyeé ya síjna'ta chraña-no 'an ra I'ndí-la Xítà xian-la ijo-na koni jngo xítà ra ya síjnajto ya xotjoba ni'ya. ³⁰'Koaá xin kixi-no, tikjeé biya-ni xítà ra tjín nichjin 'ndi 'ndi nga kitjasòn ijye nga'tsi kjoa kìi. ³¹Jè ngajmi kò jè isà'nde jchijaá-la; tanga jñà 'én-na, mì kì tsa ta ya jchaàjin, kitjasòn ijye-ní.

³²'Tanga jè nichjin kò jè hora 'kia nga kò'sín kókama, niyá ra tjíjin-la; nijñà ikjali 'tse Nainá ra tjín ya ngajmi; skanda mí bee 'an ra I'ndí-la ma; tajngoó Nainá ra Na'ín-ná tjíjin-la.

³³'Tikindaá ijo-no, titsajnakon, tita'ba-la Nainá, nga mì tsa jìdòn tjíjin-no kjiá-ni nga kò'sín kókama. ³⁴'Koaá 'sín tjín koni tsa jngo xítà ra kjin kijì, isìngatsja ni'ya-la xítà chí'nda-la. Kitsjá-la xá nga jngó jngó; kitsò-la jè ra síkinda xotjoba-la ni'ya: “Tijni, kì tsjajnafè-jìn.” ³⁵'Koaá

'sín t̄itsajnakon nga'tsi-no, nga mì k̄ì t̄j̄jin-no j̄è n̄ichjin 'kia nga kj̄í'ni ni-là ni'ya. ¿A t̄imaj̄nó 'k̄i'ni ò ra 'kiaá 'k̄i'ni 'kia nga kj̄ichò masen n̄it̄j̄en ò ra 'kia-ní nga sk̄indaya káxti ò ra 'kiaá-ní nga ijye t̄í'se isén? ³⁶Kì tsjahijyofè j̄ìòn, t̄itsajnanda tsa k̄i' n̄ichjin-ni tà ndit̄oón 'ji-ni ni-là ni'ya. ³⁷Koni 'sín xin-no ra j̄ìòn, 'koaá t̄i'sín xin-là nga'tsi x̄ita: “Nda t̄itsajnakon.”

Kó'sín tsajoóya-ni j̄nà kondra-là Jesús 'kia nga kitsabá'ñó

(Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

14 ¹Tà jó n̄ichjin chija-là nga kit̄jo 'sí paxkò 'tse x̄ita judío 'kia nga bakj̄èn n̄iño nchraj̄ín ra tsin-là na'yo san. J̄nà x̄ita ít̄j̄òn-là na'mì kò x̄ita ra bakón-ya kj̄otéxoma-là Nainá ra tsikínda Moisés, tsakátsji'ndeé-là kó'sín s̄i'kò nga skoóndacha-là nga jtsabá'ñó Jesús, akj̄òn s̄i'ken. ²Tj̄ín i'ka ra kitsò:

—Mì tsa 'kia k̄indaba'ñé 'kia nga t̄j̄ín 'sí, mé-ni nga mì k̄ì kj̄osi 'se-ni ya aj̄in nax̄indá.

Kó'sín jngo chjoón tsikíxten-jnó xki ra nda jne ya skò Jesús

(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

³Jesús 'kia nga t̄jna ni'ya-là Simón ya nax̄indá Betania, j̄è ra kò'sín 'yaxkon-là nga i'ndojno chrj̄aba ijo-là. 'Kia nga t̄jna'ta ímixa jngo chjoón ijchòjkon, ra 'ya jngo namit̄a najo ra t̄j̄ya-là sih̄it̄i x̄i ra 'ñó nda jne ra 'mì nardo ra 'ñó tse chj̄í-là. Tsakj̄án'a namit̄a, akj̄òn tsikíxten-jnó skò Jesús j̄è sih̄it̄i x̄i ra 'ya. ⁴Tj̄ín i'ka x̄ita ra ya t̄itsajna, kjojt̄i-là, kitsò-là xákjién:

—¿Mé-ni ta kásík̄són-ni j̄è sih̄it̄i x̄i? ⁵Isaá-la nda tsa kasat̄ina, nga tsatoó-là j̄àn sindo n̄ichjin chj̄í-là x̄ita ch̄i'nda t̄j̄ín-ni; kò j̄è t̄on rak̄i tsa j̄nà ka'bi-là j̄nà ndí x̄ita im̄a.

Kò kiichjajno-là j̄è chjoón rak̄i.

⁶Tanga kitsó Jesús:

—Kì kò'sín 'mì-la. ¿Mé-ni kò'sín n̄it̄i-la? Koni 'sín nga kásíkò-na, 'ñó nda kásín-ni. ⁷J̄nà x̄ita im̄a yaá t̄itsajnako ki'ta-no kò maá kis̄ikò'ta j̄ìòn tsa 'kia nga mej̄èn-no. Tanga 'an, mì tsa ta kj̄i'tà n̄ichjin i kótijnako-no. ⁸J̄è chjoón rak̄i, 'koaá 'sín kásín koni 'ki ma ra kásín. Ijyeé kábixten-jnó kj̄ón-ni sih̄it̄i x̄i ra 'ñó nda jne ya ijo-nà ra a'ta 'tse 'kia nga siijaan.

⁹!Koaá xin kixi-no, ni'sín ta ñánda-ni nga 'senajmíya jè 'én xitse ra nda tsò nga tjíjtsa isà'nde, ti'koaá 'senajmíyaá-te koni 'sín ká'sín jè chjoón rakli, mé-ni nga siíkítsjen-yá-ni xita ra a'ta 'tse.

Kó'sín jè Judas kitsjà-la í'tsin jè Jesús

(Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

¹⁰Jè Judas Iscariote, jngo xita-la Jesús jñà ra tejò ma-ni, kiijkoón jñà xita ítjòn-la na'mì nga mejèn-la jè siìngatsja Jesús. ¹¹Jñà xita ítjòn-la na'mì, 'kia nga kií'nchré, 'ñò kjotsja-la, 'koaá 'sín kitsjà-la tsa'ba nga toón tsjá-la. Jè Judas tsakátsji'ndeé-la kó'sín 'sijn nga ma siìngatsja Jesús.

Kó'sín nga tsakjèn-ko xita-la Jesús a'ta 'tse 'sí paxko

(Mateo 26:17-29; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

¹²Jè nichjin 'kia nga ti'sa ma'tsia jè 'sí paxko, 'kia nga jñà xita judío bakjèn niño nchrajín ra tsin-la na'yo san, nga sí'ken forrè ra bíxten jní-la a'ta 'tse 'sí paxko, jñà xita ra kotá'yá'ta-la Jesús iskonangií-la; kitsò-la:

—¿Ñánda mejèn-li nga kongí kinda-jin tsajmì ra chjineé 'tse 'sí paxko?

¹³Jesús isikasén jò xita ra kotá'yá'ta-la ján Jerusalén, kitsò-la:

—Tangió ya ajin naxindá ján, yaá skajin jngo xita ra 'ya jngo nisa nandá; 'kia nga jchaa, tangítjingi-la. ¹⁴Ya ñánda kjoah'sen, ko'tìn-la jè ni-la ni'ya: “Kíí tsò jè Maestro: ¿Ñánda kjijna jè ni'ya ya ñánda kókjen-ko xita-na ra kotá'yá'ta-na ra a'ta 'tse 'sí paxko?” ¹⁵Yaá kòkòn jngo-no ni'ya ra je 'ki ra ijye nda chon ra ya tíjnasòn'nga i'ngaá ya ñánda ijye títsanda tsajmì ra kochjeén. Yaá tinda jìòn tsajmì ra chjineé.

¹⁶Kijí-ní jñà xita ra kotá'yá'ta-la Jesús ya ajin naxindá. 'Koaá 'sín isakò-la koni 'sín kitsò-la Jesús, yaá tsikínda tsajmì ra tsakjèn ra kjoa 'tse 'sí paxko.

¹⁷'Kia nga ijye kjòjñò, Jesús ijchòkoó xita-la ra tejò ma-ni.

¹⁸'Kia nga títsajna'ta ímixa nga inchibakjèn, Jesús kitsò-la:

—'Koaá 'sín xin kixi-no, tjiión jngo-najìòn ra i inchibichio ra siìngatsja-na xita kondra-na.

¹⁹Jñà xita-la Jesús ta kjobaá-la 'kia nga kòkítsò Jesús. 'Kiaá jngó jngó iskonangi, kitsò-la:

—¿A 'an-ná?

²⁰ Jesús kitsò:

—Ra tejò ma-najìon, jngo kitjojin, jè-ní, jè ra taña mahíjin niño-la kò tsa'an ya ajin chroba. ²¹ 'An ra l'ndí-la Xita xian-la ijo-na, ra kixi kjoa, 'koaá 'sín kiyáa koni 'sín ijye tíchja xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá. Tanga, jima-ró-ni jè xita ra kò'sín sìngatsja-na! Isaá-la nda-la tsa mì kì kitsin xita rakìi.

²² 'Kia nga inçhibakjèn, Jesús iskábé niño nchrajín, kitsjá-la kjonda Nainá, isijòya jè niño nchrajín, akjòn kitsjá-la xita-la, kitsò-la:

—Chjíbé niño nchrajín kii. Jña kii, jé ijo-na.

²³ Akjòn iskábé jngo chitsín, [jè ra tjíya nandá xán 'tse uva], kitsjá-la kjonda Nainá; akjòn kitsjá-la xita-la, nga'tsì xita-la ki'tsií nandá xán 'tse uva ra tjíya chitsín. ²⁴ Kitsò-la:

—Jè rakii, jé jní-na ra síkixiya jè kjoa xitse ra tíbindájín-kò-no nga xaájten ra ta ngatjì 'tse xita. ²⁵ 'Koaá xin-no, mì tì kì sk'i-na nandá xán 'tse uva skanda 'kia nga kijchò nichjin nga ma sk'iaa nandá xán xitse ya ñánda nga tíbatéxoma Nainá.

**Kó'sín nga tjingíi kòkitsò-nì Jesús nga jè Pedro jàn 'ka
kjójna'ma ra a'ta 'tse**

(Mateo 26:30-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

²⁶ Jè Jesús kò jña xita-la, 'kia nga ijye kise jngo-la so Nainá, akjòn yaá kiji ya a'ta nindo Yá Olivo. ²⁷ Jesús kitsó-la xita-la:

—Nga'tsì-najìon kijmítakón-nájiòn; nga 'koaá 'sín tíchja xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá nga tsò: “Si'kén-ná jè chjingo cho kò jña forrè kochijndí-ní.” ²⁸ Tanga 'kia nga ijye kjoaáya india-na, yaá kjín ítjòn-no ya ján nangi Galilea.

²⁹ Kitsó Pedro:

—Ni'sín tsjín-takòn-li nga'tsì jña xita-li ra i'ka, 'an mì kì tsjin-tákon-la.

³⁰ Jesús kitsó-la:

—'Koaá 'sín xin kixi-la; tijé-ni nitjen rakii, 'kia nga tikje kjindáya jò 'ka káxtí, jàn 'ka kosíi nga mì kì 'yaxkon-ná.

³¹ Jè Pedro isaá 'ñó kiichja-isa; kitsò:

—Ni'sín ya katiyakoo-la, mì kì kjójna'ma jiàan.
Ngásòn kitsò ijye xita-la ra i'ka.

Kó'sín nga tsikítsa'ba Jesús ya i'nde ñánda 'mì Getsemaní

(Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46)

³² Kijí jngo i'nde ñánda 'mì Getsemaní; jè Jesús kitsó-là xita ra kotá'yá'ta-là:

—Ya títsajna ijndíi; 'koaà-la chiba-là kichjà'ta-là Nainá.

³³ Jesús kiikóo Pedro, Jacobo, ko Juan. Akjòn tsikí'tsia nga ba ki'se-là ko isíkájno. ³⁴ Kitsò-là xita-là:

—Taxki 'ñó ba tjín-là jè inìma-na; sí 'koaá ma-na koni tsa kiyáa. Títsajna ijndíi, títsajnakon.

³⁵ Jesús kiikjá chiba-isa. Akjòn tsasèn-xkó'nchi'ta nangi nga kiichja'ta-là Nainá, nga tsa maá-la katatjahíxìn-là kjohi'in.

³⁶ 'Kia nga tíchja'ta-là Nainá, kitsó-là:

—Na'in, Na'in, ra a'ta tsaji ma ijye-ní nita mé kjoa-ni. Chjíixìn-ná jì kjohi'in rakì; tanga mì tsa jè 'én tsa'an katabitjasòn; jé katitjasòn koni 'sín mejèn-li.

³⁷ Akjòn 'ji india-ni ya ñánda títsajna xita-là, tanga ijyeé kjifè. Kitsó-là jè Pedro:

—Simón, ¿a títsajnafé-níi? ¿A sí mí káchíkjoa-li tsa tà jngo hora kabijnakin? ³⁸ Títsajnakon ko tinákjoa'ta-la Nainá mé-ni nga mì jé skajin-no. Kixíi kjoa, jé inìma-ná tijnanda-ní nga mejèn-là síhitjasòn, tanga ra jè ijo-ná, tsìn-là nga'ñó nga ma-là síhitjasòn.

³⁹ Jesús kiichja'ta india-là Nainá. 'Koaá tì'sín kitsò india-ni koni kitsò nga tì'sa ítjòn. ⁴⁰ 'Kia nga 'ji india-ni, jña xita-là takó kjifé india-ni, tà ngatjì-là nga 'ñó nijñá-là. Mì kì tì be-ni kó kitso-là Jesús. ⁴¹ Ra kjomà jàn 'ka nga 'ji-ni Jesús, kitsó-là:

—Tsjafè-isa ko tikjáya. Katafehe'ta kjoa. Chítsijen; ijyeé ijchò chiba-là nga 'an ra l'ndí-là Xita xin-là ijo-na yaá kongatsja jña ra xita-jé. ⁴² Tisítjeen ko tjiaán; ijyeé nchrabá chraña jè ra sìngatsja-na xita kondra-na.

Kó'sín kjomà'tin Jesús 'kia nga ijye indabá'ño

(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

⁴³Takó tì'kiaá tichja-isa-ni Jesús nga 'ji jè ra 'mì Judas, jngo xita-la Jesús jñà ra tejò ma-ni. Kjín xita tjiko ra 'ya kicha ndajò, tì'koa 'ya yá. Jñà xita kii, jñà isikasén jñà xita ítjòn-la na'mì, kò jñà xita ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés kò jñà xita jchínga ra 'tse xita judío. ⁴⁴Judas, jè ra tsi'kénajmí'tin Jesús, tjen kitsò ítjòn-la jñà xita ra tjiko:

—Jè ra skíne'ta isén-la, jè-ní ra kindaba'ño jìòn, kò nda kjón tahíko.

⁴⁵'Kia nga ijchò Judas, kiì kasi'ta chrañaá-la Jesús, kitsò-la: —Maestro.

Akjòn iskine'ta isén-la. ⁴⁶Jñà xita ra tjiko, nditòón itsabá'ño Jesús.

⁴⁷Tanga jngo xita ra ya síjnajin, tsachrje kicha ndajò-la. Tsajá-la jè xita chí'nda-la na'mì ítjòn; tsate'ta chíká-la. ⁴⁸Jesús kiichja, kitsò:

—¿Mé-ni kò'sín kà'fii ndabá'ño-nájiòn koni tsa jngo xita chijé, nga kò kicha kò yá ki'chà-no? ⁴⁹Nichjin nchijón tsakátijnako-no ya ingo ítjòn nga tsakón-yá-no, kò mì kì indabá'ño-nájiòn. Tanga kí kò'sín tíma-ni mé-ni nga kitjasòn-ni jè 'én ra tjí'ta xajon ra tjí'ta 'én-la Nainá.

⁵⁰'Kiaá jahachinga nga'tsi jñà xita-la, isíkijna tajngo jè Jesús. ⁵¹Jngo ti tjíngi-la ra tíjnajté jngo nikje chraba. Jñà xita itsabá'ño-te, ⁵²tanga jè ti rakii kitsjiín nikje chraba-la; akjòn ta 'koaá 'sín tsanga líká.

'Kia nga kiiko Jesús jñà xita ya ñánda títsajna na'mì ítjòn

(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

⁵³Jñà xita kii, yaá kiiko Jesús ya ñánda tíjna na'mì ítjòn. Yaá kjóxkóya kóhotjín xita ítjòn 'tse na'mì, jñà xita jchínga 'tse xita judío, kò ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés. ⁵⁴Jè Pedro, tà kjin, ta kjíín basèn-tjíngi skanda nga ijchò ya nditsin ni'ya-la na'mì ítjòn. Yaá tsikijnajin-la ya ñánda títsajna jñà xita ra síkinda ni'ya ingo nga títsajna'ngi.

⁵⁵Jñà xita ítjòn-la na'mì kò nga'tsi xita ra tjín-la xá a'ta 'tse xita Judío tsakátsjií xita ra tsjá'tin 'én Jesús mé-ni nga koma

kìinè-ila kjo*hi*'in nga s*ì*'ken, tanga n*ì*mé kjoa ra isakò-là ra a'ta 'tse. ⁵⁶Kjín ma-ni xit*a* ra tsakánè 'én ndiso ra kondra 'tse Jesús; tanga kja k*j*'íí kja k*j*'íí tsò 'én ra tsakánè k*o* mì k*ì* k*j*óngàsòn j*ñ*à 'én-là. ⁵⁷Tsincha kixií i'ka xit*a* ra kitsjà 'én ndiso. Kitsò:

⁵⁸—J*ì*n ina'yá-lajin nga kitsò: “'An, sikíxojen-ná jè ingo ítjòn ra ta tsja xit*a* kisinda-ni, k*o* ta ján nichjin kindá ijngo-isa-na ra mì tsa tsja xit*a* sinda-ni.”

⁵⁹Takó mì k*ì* k*j*óngàsòn 'én-là n*ì*'sín k*o*'sín kitsò.

⁶⁰'Kiaá tsasítjen jè na'mì ítjòn; tsasijna kixi y*a* masen-la nga'tsi xit*a*, iskonangi-là Jesús, kitsò-là:

—¿A mí kósii? ¿Mé 'én ra kòtsò bánè-li xit*a* kii?

⁶¹Jè Jesús jyó tsikijna, n*ì*mé 'én kiichja. Jè na'mì ítjòn, ijngo 'ká iskonangi-là, kitsò-là:

—¿A j*ì*-ní Cristo, ra I'ndí-là Nainá ra 'ñó nda 'yaxkón?

⁶²Jesús kitsò:

—'An-náa, k*o* 'saá jcha-nájiòn 'an ra I'ndí-là Xit*a* xian-là ijo-na, nga y*a* kótijna y*a* ngakixi-là Nainá ra tse nga'ñó tjin-la, k*o* ti'koaá jchaa-na 'kia nga kjinchrabàjian ifi ján ngajmi.

⁶³Jè na'mì ítjòn iskíchrjayajnoó ijo-là nga 'ñó jti kjomà-là, kitsò:

—¿Mé 'sian-isa-ná xit*a* ra tsjá 'én? ⁶⁴Jiòn sabá kàna'yá-la koni 'sín kachjajno-là Nainá. ¿Kó'sín ma-no? ¿Mé ra sikeé? Nga'tsi xit*a*, 'koaá 'sín kitsò nga bakèn-là nga kiyá.

⁶⁵J*ñ*à xit*a* tsikí'tsia-ní nga tsikíchrájno k*o* tsikíchjà xkon, tsi'ké-là chrjongo, kitsò-là:

—¿'Koaá tjási-ni, yá ra tí'bé-li?

K*o* j*ñ*à xit*a* ra síkinda ingo, isijtsin'á isén-là.

Kó'sín nga tsakja'ma Pedro ra a'ta 'tse Jesús

(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-29)

⁶⁶Jè Pedro yaá tijn*a* ya nditsin ya inàjngi ni'ya-là [na'mì ítjòn]. Ijchó jngo chjoón chi'nda-là na'mì ítjòn. ⁶⁷'Kia nga kijtse Pedro, nga tijn*a*'ngi, iskotsíjen-jnó-ní, kitsò-là:

—Ti'koaá ngaji, yaá tjájmekí Jesús ra Nazaret i'nde-là.

⁶⁸Tanga jè Pedro tsakja'ma-ní. Kitsò:

—Mì k*ì* bexkon. Mì k*ì* be, mé ra k*o*'mì-la j*ì*.

Jè Pedro akjòn itjo, yaá ikasijto xotjoba-la ni'ya. 'Kiaá iskindaya jngo káxtí. ⁶⁹Jè chjoón chi'nda-la na'mì, kijtsee india-ni jè Pedro. Kitsò-la jñà xità ra ya títsajna:

—Jè xità rakìi, xità 'tse-ní.

⁷⁰Tanga jè Pedro tsakja'maá india-ni. Ra kjomà askan-nioo, jñà xità ra ya títsajna, india kòkitsò-isa-la Pedro:

—'Èn kixi-nì, ngaji, xità-la Jesús-ní nga Galilea i'nde-li, 'koaá 'sín tsò 'én-li.

⁷¹Jè Pedro 'kiaá 'ñó kiichja-isa, kitsò:

—iKatakajian kjohi'in tsa mì 'én kixi ra kotíxian-no, nga mì kì bexkon xità ra ko'mì-la jìon!

⁷²Ti'kiaá-ni nga kotítsò Pedro, jè ra ma-ni jò 'ka iskindaya jè káxtí. 'Kiaá itjokítsjen-la Pedro koni 'sín kitsò-la Jesús nga kitsò-la: “'Kia nga tìkje kjindáya jò 'ka káxtí, ngaji, jàn 'ka kosíi nga mì kì 'yaxkon-ná.” 'Kia nga ítsjen-la kjoa kii, taxki 'ñó iskindaya.

'Kia nga kiiko Jesús jñà xità ñánda tíjna Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

15 ¹Kó ra ki'se isén kjóxkóyaá xità ítjòn-la na'mì kò xità jchínga kò xità ra bakón-ya kjotéxoma-la Nainá ra tsikínda Moisés kò nga'tsì xítaxá 'tse xità Judío. Tsikíté'ño Jesús, kiiko nga isìngatsja jè Pilato. ²Jè Pilato iskonangi-la, kitsò-la:

—¿A jì-ní ra xítaxá tíjòn-la xità Judío?

Jesús kitsò-ní:

—Jíi ra kò'sín tjisi.

³Tanga jñà xità ítjòn-la na'mì, kjín skoya tjín-ni 'én ra bánè-la nga bángi. ⁴Pilato ijngo 'ká iskonangi-la, kitsò-la:

—¿A ñimé 'én nakjí? Tíná'yi, 'ño kjìn skoya kjoa bánè-li xità ra bángi-li.

⁵Jesús mì kì kiichja ni'sín kò tí'mi-la. Jè Pilato, tà 'koaá kjomà-la.

Kó'sín nga itjahínè-la Jesús nga kiyá

(Mateo 27:15-31; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)

⁶Xki nó xki nó 'kia nga bitjo 'sí paxko jè Pilato síkíjnandíi jngo-ni xità ra tjítsa'ya ndayá; jé bíjnandíi-ni jè ra xità naxindá síjé nga kíjnandíi. ⁷Tjín i'ka xità ra tjítsa'ya ndayá ra kjosi

tsakátsji a'ta 'tse naxindá ko xitáá isí'ken; xita kii, jngo-ni ra 'mì Barrabás. ⁸ Jñà xita naxindá kii kákoó Pilato nga mejèn-la ko'sín sihitjasòn koni 'sín ma ki'ta nga xki nó. ⁹ Kiichjaá Pilato, kitsò:

—¿A mején-no nga jè síkijnandíí-na jè xitaxá ítjòn-la xita judío?

¹⁰ Pilato, ijyeé tjíjin-la nga jñà xita ítjòn-la na'mì, nga tà ki-ní nga maxitakòn-ke jè Jesús, kíí ko'sín ya isìngatsja-ni.

¹¹ Tanga jñà xita ítjòn-la na'mì, jñà tsinchá'a xita naxindá, nga isaá nda-ni nga jè katíjnandíí-ni Barrabás. ¹² Pilato india iskonangi-la xita naxindá, kitsò-la:

—¿Mé ra mejèn-no nga sikóo jè ra 'mì-la xitaxá ítjòn-la xita judío?

¹³ Jñà xita, 'nó kiichja, nga kitsò:

—¡Krò katasi'ta-róoi!

¹⁴ Pilato, 'kiaá kitsò-la:

—¿Mé kjoa ra ta 'cho ki'sìn?

Jñà xita naxindá, ta isaá 'nó kiichja-isa, kitsò:

—¡Krò katasi'ta-róoi!

¹⁵ Pilato mején-la nga nda kíjna ko xita naxindá. 'Koaá ma-ni nga isíkijnandíí-ni jè Barrabás; ko kitsjá kjokixi nga kiniki'on jè Jesús, akjòn isìngatsja nga kátá'ta krò.

¹⁶ Jñà chíchàn kiìkoó Jesús ya nga masen-la nditsin ni'ya-la xitaxá ítjòn. Akjòn tsikíxkóya ijye kóhotjín chíchàn ra i'kaa.

¹⁷ Isíkáya jngo níkje ra chji'ndi inì 'kioo; akjòn kisi'ya jngo yá na'yá nga tsikí'a sko koni 'sín si'a jngo-la koròna xitaxá ítjòn.

¹⁸ Ko tsikí'tsia nga iskindaya'tin. Kitsò-la:

—¡Nda katijna jè Xitaxá ítjòn-la xita Judío!

¹⁹ Jngo ínaxo matjiko-ni sko; ko tsikíchrájno ko-saa-ni ko tsinchaxkó'nchi'ta-la koni tsa bexkón. ²⁰ 'Kia nga ijye ko'sín isisobà-la, tsjahíxìn-la jè níkje chji'ndi inì ra kjiya. Akjòn isíkáya india-ni jè níkje-la ra 'tse. Akjòn kiìko nga kii ká'ta krò.

Kó'sín nga isi'ta krò jè Jesús

(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

²¹ Jngo xita ra ya chíba-la tí'fa ra 'mì Simón, ra ya Cirene i'nde-la ra tí'faha'sen-jin naxindá, ra na'in-la ma Alejandro ko Rufo, jñà chíchàn kjo'nó ki'sìn-la nga kisi'ka krò-la Jesús.

²² Kiikoó Jesús ya i'nde ñánda 'mì Gólgota, jè 'én ra tsò-ni: I'nde Sko Mi'ken. ²³ Kitsjá-là nandá xán 'tse uva ra tjíkójin-là mirra, tanga jè Jesús mì kì ki'tsi. ²⁴ 'Kia nga ijye tsaká'ta krò, jñà chíchàn akjòn isíská kañá-ni nikje-là Jesús nga yá 'tse kitso-là nga jngó jngó nikje.

²⁵ Ijchó-là tsa las nueve nga tajñò 'kia nga isi'ta krò Jesús. ²⁶ Kíí'sín tsò-ni 'én ra ya tjí'ta krò: “Xitaxá Ítjòn-là Xita Judío”, nga ta kíí kjoa-ni nga ko'sín ini'ken. ²⁷ Tí'koaá isi'ta-te krò jò xita chijé. Jngo isasíjna a'ta ngakixi-là Jesús ko jngo isasíjna ya ngaskoán-là. ²⁸ 'Koaá 'sín itjasòn koni 'sín tíchja xajon ra tjí'ta 'én-là Nainá nga tsò: “Yaá kjóngásòn-ko koni jngo xita ra tse jé tjín-là.”

²⁹ Jñà xita ra ya chiba-là 'ja, kiichjajnoó-te-là, síkjahatji-là sko, kitsò-là:

—¡Jaa! Ji ra kokisi nga síkixojen-ní ingo ítjòn-là Nainá, ko nga ta jàn nichjin kında india-ni, ³⁰ tiji tináchrjekajin-ni kjohi'in ijo-li 'ndi-ni ko títjoiin ya a'ta krò.

³¹ 'Koaá tí'sín isítsja'tin jñà xita ítjòn-là na'mì ko xita ra bakón-ya kjotéxoma-là Nainá. Kitsò:

—Maá-là tsachrjejin kjohi'in xita ra kj'íí, tanga mì kì ma-la tije síko-ni ijo-là. ³² Katitjohen'ta-ni krò 'ndi-ni jè ra Cristo, ra xitaxá ítjòn-là naxindá Israel, mé-ni nga jcha-ná ko kokjín-ná ra a'ta 'tse.

Skanda jñà xita ra jò ma-ni ra kji'tà-te krò, tí'koaá kiichjajno-te-là.

Kó'sín kjomà nga 'ken Jesús

(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

³³'Kia ijchò nchisen, skanda nga ijchò las tres nga ngixòn, kjojnó-ní kóho'ki nga tǵngo isà'nde. ³⁴'Kia nga ijchò las tres Jesús, 'ńó kiichja, kitsò: “Elí, Elí, ¿lama sabactani?” 'Én ra kiichja, tsó-ni: Jǵ ra Nainá xin-la, ¿mé-ni kajmitakón-ná?

³⁵'Kia nga kií'nchré-la jǵnà xita ra ya tjítsajna, tǵín i'ka ra kitsò:

—Tiná'ya-la, jé Elías tíchja-la.

³⁶Jngo xita, ndítóón kií'ká jngo tsanga nga kisika'nchi ko nandá binagre; akjòn tsikísko jngo ínaxo; kitsjá-la Jesús nga kata'bi, kitsò:

—Chítsijen-lá, a kj'íí-ró-tse jè Elías nga kojenta-ni krò.

³⁷Tanga jè Jesús, isaá 'ńó iskindaya-isa, akjòn 'ken. ³⁸Jè nikje ra tǵa'báya ya nga masen-la ingo ítjòn ichrajandá-ní, jòya kjomà skanda a'ta nangi. ³⁹Jè xita ítjòn-la chíchàn, 'kia nga kijtse nga ijye 'ken Jesús, kitsó-ní:

—Ngi kixi kitíí-la kjoa nga jè xita rakì, I'ndí-la Nainá-ní.

⁴⁰Ti'koaá yaá títsajna i'ka íchjín ra kjin inchikotsíjen-ni, jè María Magdalena, ko Salomé, ko María ra na-la ma José ko Jacobo, jè ra isa mahi'ndí. ⁴¹Kia nga tsikijna Jesús ya Galilea, jñà íchjín kii yaá tsinchimatjingi-la ko yaá tsinchako. Kjin ma-isa-ni íchjín ra ya tjítsajna ra ya ijchò-ni ján Jerusalén.

Kó'sín isihijin jè Jesús

(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁴²Tà ngatjì-la nga ijye mejèn kàtjì tsá'bí jè nichjin nga bitsajnanda xita 'tse nichjin níkjáya, ⁴³jngo xita ra 'mì José ra ya inde-la Arimatea, kitsjá nga'ño-la ijo-la, 'jaha'sen ya ni'ya nándà tjina Pilato ko isíjé-la ijo-la Jesús. Nga jè José, jngoó xita ra ti'koaá xá 'nga tjín-la 'tse xitaxá-la xita judío ra ti'koa tíkoñá-la kjetéxoma-la Nainá. ⁴⁴Pilato, tà 'koaá kjomà-la 'kia nga ko'sín ijye 'ken Jesús; kiichjaá-la jè xita ítjòn-la chíchàn; iskonangi-la a ngi kixi kitií kjoa nga ijye 'ken Jesús. ⁴⁵'Kia nga ijye tsi'kénajmí-la jè xita ítjòn-la chíchàn nga ijyeé 'ken Jesús, Pilato isingatsjaá ijo-la Jesús jè José. ⁴⁶José tsatseeé jngo nikje chraba; tsajen'ta krò ijo-la Jesús; akjòn isikájté-jno jè nikje. 'Kiaá kii kíhijin nándà ijye ti'xánda jngo ngajo ya angi naxi; iskaní'sen-ngi ko akjòn iskaníkjá jngo najo ra tsasén-jto ya xotjoba ngajo. ⁴⁷Jè María Magdalena ko jè María ra na-la José, ndaá inchikotsíjen ya nándà nga isihijin ijo-la Jesús.

Kó'sín kjomà nga jaáya-la Jesús

(Mateo 28:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

16 ¹'Kia nga ijyehe'tà jè xòhoto nga nichjin níkjáya, María Magdalena, ko Salomé, ko María na-la Jacobo, tsatseeé sihitjì ra nda jne nga mejèn-la ikíxten-jnó ijo-la Jesús. ²Jè nichjin 'kia nga bí'tsia xomàna, 'ño tajñóya kijì; ko ijyeé tíbitjo kátjì tsá'bí nga ijchò katsíjen-la ngajo-la chrjó mi'ken nándà isihijin Jesús. ³Tsó-la xákjién nga inchifi:

—¿Yá ra kjoaáxìn-ná najo ra tjíchjajto ya xotjoba ngajo-la chrjó mi'ken?

⁴Tanga 'kia nga ijchò, iskotsíjeén-la, kijtse-ní nga jè najo ra 'ño je 'kioo ra tjíchjajto-ila ngajo-la mi'ken nándà isijna ijo-la Jesús, ijyeé itjahíxìn. ⁵'Kia nga 'jaha'sen-ngi ya ngajo chrjó mi'ken, kijtseeé jngo xita ixti ra tjíjajté jngo nikje chraba

ra ndajò 'ki. Tíjna ya nga kixi-là ngajo. Jñà íchjín kii, tà itsakjón-ní. ⁶Tanga jè xita ixti rakii kitsó-la:

—Kì tà chjàn skon jìòn. Be-ná nga jé in-chifatsjio jè Jesús ra Nazaret i'nde-là ra ya isi'ta krò. Ijyeé kàfaháyaá-ila. Mì tì i tíjna-ni. Chítsijen-la i'nde-là ñánda kisijna. ⁷Tangió ko'tin-la jè Pedro ko jñà xita ra i'ka ra kotá'yá'ta-là Jesús, nga jè Jesús, jé tíjna ítjòn-no nga tífi ya Galilea. Yaá jchaxkon india-no koni 'sín kitsò-no.

⁸Jñà íchjín kii, ndítóón itjo-ni ya анги ngajo. Tsahachikon, nga kiji-ni. Chiba-là in-chifatsé-ní nga in-chitsakjón. Niyá ra tsi'kénajmí-là tà ngatjì-là 'ñó tsikíxkón-là ijo-là.

'Kia nga jè María Magdalena kijtse Jesús

(Juan 20:11-18)

[⁹'Kia nga ijye jaáya-ila Jesús 'kia nga tajñòya jè nichjin nga ma'tsia-ni xomàna, jé kijtse ítjòn María Magdalena, jè ra ito inìma 'cho-là níí tsachrjekàjin inìma-là. ¹⁰María Magdalena kiji-ní, nga kii síkjí'nchré nga'tsi xita-là Jesús jñà ra ba tjín-là ko in-chikjindáya. ¹¹Jñà xita-là, 'kia nga kií'nchré nga tíjnakon Jesús ko nga jè chjoón rakii kijtse, mì kì kjokjiín-là.

Jò xita ra kotá'yá'ta-là Jesús kiskàjin india-ni

'kia nga ijye jaáya-là

(Lucas 24:13-35)

¹²Ra kjomà askan, Jesús tsakón-là ijo-là jò xita-là ra in-chifi ajin ijñáa, tanga kjíí 'sín 'ki. ¹³Jñà xita ra jò ma, 'kia nga kijtse, tsáfaá-ni nga kii síkjí'nchré jñà xita-là ra i'ka. Tanga tì'koaá mì kì kjokjiín-là jñà xita kii.

Kó'sín jè Jesús tsatéxá-là xita-là nga kichjaya 'én-là Nainá

(Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)

¹⁴Ra ijyhe'tà-ni kjoa, Jesús tsakón-là ijo-là jñà xita-là ra tejngo ma-ni 'kia nga títsajna'ta ímixa nga in-chibakjèn. Tsakátiko-ní tà ngatjì-là nga tája tjín inìma-là nga mì nditon kjokjiín-là 'kia nga tsi'kénajmí-là jñà xita ra tsakón ítjòn-là ijo-là 'kia nga ijye jaáya-ila. ¹⁵Ko akjòn kitsò-là:

—Tangió nga tjíjtsa isà'nde. 'Ténajmí ijye-la nga'tsi xita jè 'én xitse ra nda tsò ra a'ta tsá'an. ¹⁶Jñà xita ra kòkjiín-là ra a'ta tsá'an tì'koa ra satínda, kítjokajiín kjohi'in. Tanga jñà ra mì

kì kòkjiín-là, k̄johi'iín skanè-là. ¹⁷Jñà ra kòkjiín-là a'ta tsa'an, 'koaá 'sín jcha-là nga komaá-là kochrjekàjin inìma 'cho-là níí ra tjíjin inìma-là xita; tì'koaá komaá-là kichja 'én xitse ra kj'íí 'sín tsò, ra mì tsa xá iskotá'yá-ni; ¹⁸nì'sín ye jtsaba, kò nì'sín xki kjàn ra sí'ken-ná skine, nímé ra kama-là; koaàsòn-là tsja xita ra kiya, kò jñà xita kondaá-ni.

Kó'sín kjomà 'kia nga kiji-nì Jesús yà ján ngajmi

(Lucas 24:50-53)

¹⁹'Kia nga ijye kòkitsò-là xita-là, jè Nà'ín-ná Jesús, itjamí'nga-ní nga kiji ján ngajmi; tsikijna'ta ya ngakixi-là Nainá. ²⁰Jñà xita-là kiji-ní nga isika'bí 'én nda-là Nainá nga tíjngo naxindá; kò jè Nà'ín-ná Jesús ndaá tsasiko tì'koaá ndaá tsakón tsijen nga jè 'én-là 'én kixi-ní 'kia nga kijcha-là kjojkón ra tsakón xita-là. Kò'sín katama.]